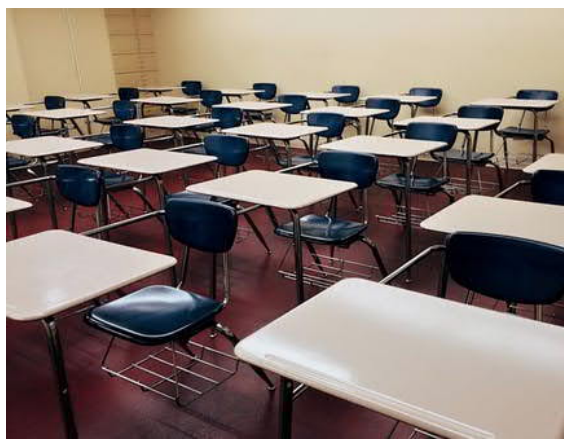

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen julkaisuja 7/2019

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2020

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen julkaisu 7/20xx
Julkaisun nimi: Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2020
Tekijä: Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus
Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Tuusula
www.keskiuudenmaanymparistokeskus.fi

Sisällysluettelo

1	Johdanto	7
1.1	Toimintaympäristö.....	7
1.2	Valvontakohteet, niiden riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	8
	Taulukko 1.	8
1.3	Valvova viranomaisen ja henkilöstöresurssit.....	9
1.4	Maksullisuus.....	10
1.5	Erytistilanteisiin varautuminen.....	10
1.6	Valvonnan toteutumisen seuranta ja arviointi.....	10
2	Elintarvikevalvontasuunnitelma.....	12
2.1	Lainsäädännön velvoitteet.....	12
2.2	Valvontakohteet ja valvontakirjanpito	13
2.3	Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi	13
2.4	Tarkastusten sisältö	14
2.5	Valtakunnalliset valvontaprojektit.....	15
2.6	Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto.....	15
2.6.1	Elintarvikevalvonnan näytteenotto projektit	16
2.7	Elintarvikehuoneistoilmoitukset ja laitosten hyväksyntä	16
2.8	Kansalliset seurantaohjelmat	17
2.9	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	17
2.9.1	Tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin.....	17
2.9.2	Tarkastusten kattavuus	17
2.9.3	Valvontanäytteiden määrä.....	18
2.9.4	Valvonnasta saatujen tulojen kohdentaminen.....	18
2.9.5	Raportointi.....	18
2.10	Viestintä	18
2.11	Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset.....	19
	Taulukko 2. Elintarvikevalvonnan kohteet ja niiden tarkastustiheydet	20
3	Terveysturvallisuuslain mukainen valvontasuunnitelma	26
3.1	Johdanto.....	26
3.2	Terveysturvallisuuslain mukaiset valvontakohteet ja tarkastustiheys	26
3.3	Henkilöstöresurssit	27
3.4	Tarkastusten sisältö	27
3.5	Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	28
3.5.1	Näytteenotto talousvedestä.....	28
3.5.2	Näytteenotto uimavesistä.....	29
3.6	Valtakunnallisten painopistealueiden huomioiminen kunnan valvontasuunnitelmassa.....	30
3.7	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	31
3.7.1	Tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin.....	31
3.7.2	Tarkastusten kattavuus	31

3.7.3	Valvontanäytteiden määrä.....	32
3.7.4	Valvonnasta saadut tulot ja voimavarojen riittävyys.....	32
3.7.5	Raportointi.....	32
3.8	Viestintä	32
3.9	Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset.....	33
	Taulukko 3. Terveydensuojelulain valvonnan kohteet ja tarkastustiheydet.....	34
	Taulukko 4. Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan tarkastusten sisältö.....	37
4	Tupakkalain valvontasuunnitelma.....	39
4.1	Johdanto.....	39
4.2	Tarkastusten sisällön määrittely.....	39
4.2.1	Tupakkalain valvonnan painopisteet	40
4.3	Valvontakohteet ja valvontakohteiden tarkastustiheys	41
	Taulukko 5. Tupakkalain mukaisen valvonnan kohteet	41
4.4	Henkilöstöressurit	41
4.5	Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto, näytteiden tutkiminen ja laboratoriot 42	
4.6	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	42
4.6.1	Tarkastusten määrä ja kattavuus valvontakohdetyypeittäin	42
4.6.2	Painopistealueiden valvonnan toteutuminen	42
4.6.3	Voimavarojen riittävyys	42
4.6.4	Raportointi.....	42
5	Suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluista 2018-2020.....	43
5.1	Johdanto.....	43
5.2	Toimintaympäristö.....	43
5.3	Toimintaympäristö Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueella..	44
5.4	Voimavarat	44
5.5	Tietojärjestelmät	47
5.6	Yhteistyö ja viestintä.....	48
5.7	Maksut	48
5.8	Eläinten terveyden valvonta.....	49
5.8.1	Eläntautivalmius.....	49
5.8.2	Eläntautien ilmoittaminen.....	49
5.8.3	Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus.....	50
5.8.4	Muu eläntautivalvonta.....	51
5.9	Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti.....	51
5.9.1	Sisämarkkinatuonti	51
5.9.2	Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin.....	52
5.9.3	Tuonti EU:n ulkopuolisista maista	52
5.10	Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	52
5.10.1	Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset ja luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta	53
5.11	Eläimistä saatavat sivutuotteet	54
5.12	Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	55
5.13	Puhelinneuvonta, terveyden- ja sairaanhoito, lopetus ja todistukset	56

5.14	Tuotantoeläinten terveydenhuolto	57
5.15	Yksityinen palvelutarjonta	57
5.16	Kiireellinen eläinlääkäriapu, keskitetty yhteydenottopalvelu ja virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella	58
5.17	Ajanvaraus, saatavuus sekä palautteen kerääminen ja valitusten käsittely	60
5.18	Toimitilat ja välineresurssit	60
5.19	Ostopalvelu.....	61
5.20	Seuranta, arviointi ja raportointi	62

1 Johdanto

Ympäristöterveydenhuollolla tarkoitetaan yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvia lakeja ovat terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (23/2006), tupakkalaki (549/2016) sekä eläinlääkintähuoltolaki (765/2009). Kunnan tulee näiden lakien velvoittamina laatia ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma.

Kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta annetun asetuksen (665/2006) mukaan kunnan valvontasuunnitelman tulee sisältää vähintään tarkastusten sisällön määrittely, valvontakohdetyyppien tarkastustiheys, tarkastuksiin keskimäärin käytettävä aika, kunnan toimesta tapahtuva näytteiden otto ja tutkiminen sekä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi. Hyväksytty valvontasuunnitelma tulee lähettää aluehallintovirastolle ennen toimintavuoden alkua. Asetus valvontasuunnitelmasta on kumottu 1.1.2017 alkaen, valvontasuunnitelman rakenne on kuitenkin edelleen kumotun asetuksen mukainen, koska se on havaittu hyväksi, eikä rakenteesta ole uusia säädöksiä.

Kunnan viranomaisten suorittamaa ympäristöterveydenhuollon valvontaa ohjaavat valtakunnalliset keskusvirastot. Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuosille 2020–2024 määritellään yhteiset periaatteet valvonnalle. Valtakunnallisen valvontaohjelman liitteinä ovat sektorikohtaiset valvontaohjelmat. Näihin perustuen kuntien tulee laatia oma valvontasuunnitelma. Valtakunnallisia valvontaohjelmia ovat Ruokaviraston laatima eläinlääkintähuollon valvontaohjelma, Sosiaali- ja terveysalan lupa ja valvontaviraston (Valvira) laatimat terveydensuojelun valvontaohjelma ja tupakkalain valvontaohjelma. Valtakunnallista elintarvikelvalvontaohjelmaa ei julkaistu enää vuonna 2015, vaan valvontaohjelma on sulautettu elintarvikeketjun monivuotiseen valvontasuunnitelmaan, jonka Ruokavirasto on laatinut vuosille 2015–2019 ja päivittänyt vuodelle 2020.

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman teema vuosille 2020–2024 on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä voidaan edistää arviointi- ja ohjauksen keinoin, viranomaisyhteistyöllä, yhteistyöllä toimijoiden kanssa ja varautumisella. Yhteisen valvontaohjelman lisäksi keskusviranomaisilla on toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa omia painopistealueita valvontaohjelmakauden eri vuosille.

Tähän Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan on koottu elintarvikelain-, terveydensuojelulain-, tupakkalain mukaiset ja eläinlääkintähuoltolain mukaiset valvontasuunnitelmat.

1.1 Toimintaympäristö

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tuottaa ympäristöterveydenhuollon palvelut Järvenpäässä, Keravalla, Nurmijärvellä, Mäntsälässä ja Tuusulassa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus aloitti toimintansa 1.4.2009. Nurmijärvi liittyi Keski-Uudenmaan ympäristökeskukseen tammikuussa 2013. Muiden sopijakuntien ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun palvelut on tuotettu Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa jo vuodesta 2009 alkaen. Ympäristökeskus toimii Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan alaisena. Ympäristökeskuksen toimipaikka sijaitsee

Tuusulassa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella asuu noin 180 000 ihmistä. Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi ja Tuusula ovat valvontakohteiden lukumäärältään samankaltaiset. Mäntsälässä on vähemmän valvontakohteita, mutta ympäristöterveydenhuoltoa työllistävät uimarannat ja vesiosuuskunnat, joita kunnassa on runsaasti.

1.2 Valvontakohteet, niiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Alueella on yhteensä noin 2 186 elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain perusteella säännöllisesti valvottavaa kohdetta. Elintarvikevalvonta- ja terveydensuojeluvalvontakohteiden jakaantuminen kunnittain näkyy taulukossa 1. Kohteiden määrä on lisääntynyt vuodesta 2018

Taulukko 1.

	Elintarvikevalvonta kohteet (ei alku-tuotanto)			Terveydensuojelu suunnitelmallisen valvonnan kohteet		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Järvenpää	214	263	253	138	163	158
Kerava	212	219	252	114	123	131
Mäntsälä	128	137	147	110	121	124
Nurmijärvi	214	241	251	148	158	180
Tuusula	210	232	248	151	160	167
yhteensä	978	1 092	1 151	661	725	760

Valvontakohteet ja valvontatapahtumat kirjataan ympäristöterveydenhuollon asiakastietojärjestelmään. Vuoden 2019 alusta käyttöön otetaan otettu käyttöön ympäristöterveydenhuollon valtakunnallinen Vati-asiakastietojärjestelmä. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen vanha asiakastietojärjestelmä Tervekuu on pidetty toiminnassa vuoden 2019 ja pidetään edelleen, kunnes voidaan varmistua sitä, että muutosvaiheessa kaikkien kohteiden tiedot löytyvät ja ne voidaan tarvittaessa siirtää itse vanhasta asiakastietojärjestelmästä uuteen.

Valvontasuunnitelmaa tehtäessä valvontakohteiden perustarkastustiheys määritellään valtakunnallisten toimialakohtaisten valvontakohdetyypeille suositeltujen tarkastustiheyksien perusteella. Uuden kohteen tarkastustiheydeksi määritellään aluksi valtakunnallinen suositus. Jatkossa valvontatiheyteen vaikuttavat myös tarkastuksella havaitut riskit. Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat mm. altistuvien ihmisten määrä, käyttäjäryhmät, vaaran vakavuus ja todennäköisyys, mahdolliselle vaaralle altistumisen kesto ja toistuvuus. Riskinarvioinnissa otetaan myös huomioon kohteessa todetut ongelmat, toiminnanharjoittajan asiantuntemus ja toimintatavat sekä toimintoon tarkoitettun tilan olosuhteet.

Mikäli perustarkastuksessa havaitaan puutteita, kohteeseen tehdään maksullisia lisätarkastuksia, joiden avulla seurataan puutteiden kuntoon saattamista. Jos tarkastuksella ei havaita puutteita, riittää valvontakohdetyypin mukainen perustarkastusten määrä. Jos kohde arvioidaan tarkastuksien ja riskinarvioinnin perusteella erittäin hyvin toimivaksi, voidaan yksittäisen kohteen käyntitiheyttä pudottaa enintään 50 % kohdetyyppikohtaiseen tarkastustiheyteen verrattuna.

Tässä suunnitelmassa on kuvattu kohdetyyppikohtaiset tarkastustiheydet. Kohdekohtaiset valvontasuunnitelmat ovat nähtävillä ympäristökeskuksessa. Kohdekohtaisella valvontasuunnitelmalla varmennetaan, että myös kohteet, joissa käydään harvemmin kuin kerran vuodessa, tarkastetaan säännöllisin väliajoin.

1.3 Valvova viranomainen ja henkilöstöresurssit

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan alaisena toimivassa ympäristökeskuksessa ympäristöterveydenhuollon valvonta kuuluu Terveysvalvonnan tulosityksikön tehtäviin. Hallinnon tulosityksikkö tuottaa valvonnan tarvitsemia tukipalveluja, kuten laskutuspalveluja. Terveysvalvonnan tulosityksiköllä arvioidaan olevan vuonna 2020 käytössä 17 henkilötyövuotta Keravan, Järvenpään, Nurmijärven, Mäntsälän ja Tuusulan ympäristöterveydenhuollon valvontatehtäviin.

Valvontasuunnitelmaa tehtäessä on otettu huomioon, että käytettävissä olevista henkilöstöresursseista vain osa voidaan käyttää ennalta suunniteltuun valvontaan. Valvontahenkilöstöä työllistävät myös hallinnolliset tehtävät, neuvonta ja ohjaus, uusien kohteiden hyväksymispäätökset ja ilmoitusten käsittely sekä toimenpiteiden vuoksi tehtävät tarkastukset.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen terveystarkastajien tulosityksikössä työskentelee kymmenen kokoaikaista terveystarkastajaa, yksi osa-aikainen terveystarkastaja, viisi elintarviketarkastajaa, hygieenikkoeläinlääkäri ja terveystarkastajan päällikkö. Tämän lisäksi eläinlääkintähuollon päällikön työajasta osa on osoitettu ympäristöterveydenhuollon valvontatehtäviin.

Henkilökunnan osaaminen ja osaamistarpeet kartoitetaan kehityskeskusteluissa, joita käydään vähintään kerran vuodessa. Kehityskeskustelussa suunnitellaan tulevan vuoden koulutuksiin osallistuminen. Koulutusohjelmaa voidaan muuttaa myös kesken vuotta, mikäli koulutustarjonta muuttuu olennaisesti suunnitellusta.

Terveysvalvonnan henkilöstöresurssit

	koko valvonta (htv)	suunnitelmallinen valvonta (htv)
elintarvikevalvonta	8,3	4,5
terveydensuojelu	7,8	4,25
tupakkavalvonta	0,9	0,5
yhteensä	17	9,25

Käytettävissä oleva henkilöresursseilla pystytään tekemään valtakunnallisten valvontaohjelmien edellyttämät tarkastukset edellyttäen, että kaikki suunnitellut resurssit ovat käytössä koko vuoden 2020.

1.4 Maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisesta säännölliseen valvontaan sisältyvistä tarkastuksista ja näytteenotosta sekä tutkimuksista on perittävä kunnan ympäristöterveydenhuollon taksan mukainen maksu. Maksun perimisestä on säädetty terveydensuojelulain 50 §:n 2-4 momenteissa, elintarvikelain 71 §:ssä, ja tupakkalain 91 §:ssä. Edellä mainittuihin lakeihin perustuva Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristöterveydenhuollon taksa on hyväksytty Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnassa ja se on tarkastettu viimeksi vuonna 2019.

Hyväksytyt taksan mukaiset maksut perustuvat käytettyyn työaikaan ja työtunnin omakustannusarvoon. Maksut muodostuvat suoritteesta aiheutuvista keskimääräisistä kokonaiskustannuksista, joihin kuuluvat asian käsittelystä aiheutuvat toimintamenot sekä osuus hallintokustannuksista. Näytteiden tutkimisesta peritään maksu aiheutuneiden kulujen mukaan.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan suunnitelmallisuuden ja maksullisuuden lisäämisen tarkoituksena on ollut tehostaa ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön edellyttämää kunnallista valvontaa sekä lisätä valvonnasta perittäviä maksuja kunnan ympäristöterveydenhuollon voimavarojen turvaamiseksi. Ympäristöterveydenhuollon lakimuutoksista annetussa hallituksen esityksessä (HE 179/2005) todetaan seuraavasti: "Tavoitteena on myös, että kunnan ympäristöterveydenhuollon yksikön maksuista saamat tulot olisivat käytettävissä ympäristöterveydenhuollon toimeenpanon kehittämiseen kunnassa."

1.5 Erityistilanteisiin varautuminen

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen valmiussuunnitelma on päivitetty vuonna 2016. Valmiussuunnitelman liitteenä on erilliset toimintaohjeet talousveden erityistilanteissa, ruokamyrkytyksissä, säteilytilanteessa sekä kuluttajapalveluita koskevia erityistilanteita varten. Valmiussuunnitelmaa päivitetään toimintaympäristön muuttuessa. Toimintaohje ruokamyrkytysten selvittämisestä on päivitetty vuoden 2019 aikana.

Erityistilanteita varten Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueen kunnissa on perustettu seudullinen ruokamyrkytystyöryhmä ja seudullinen vesihuollon yhteistyöryhmä. Ryhmät kokoontuvat säännöllisesti 1-2 kertaa vuodessa epidemiavalmiuden ylläpitämiseksi ja tarvittaessa epidemiaselvitystyössä.

1.6 Valvonnan toteutumisen seuranta ja arviointi

Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Arvioinnissa huomioidaan seuraavat tekijät.

- tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin
- tarkastusten kattavuus
- näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin

– valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen

Tarkastusten ja otettujen näytteiden määrä saadaan asiakastietojärjestelmän raporteista. Kaikki ympäristöterveydenhuollon tarkastukset kirjataan ja niistä laaditut pöytäkirjat tallennetaan sähköiseen valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmään (Vati) ja lisäksi tarkastuspöytäkirjat arkistoidaan paperisina. Asiakastietojärjestelmään kirjataan myös tehdyt näytteenotot. Tarkastusten kattavuutta arvioidaan valtakunnallisten valvontaohjelmien antamien ohjeiden perusteella.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa on nettobudjetointi, mikä tarkoittaa sitä, että osa valvonnasta saaduista tuloista voidaan käyttää toiminnan kehittämiseen.

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan hyväksymä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tallennetaan sähköisenä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmään (VYHA) suunnitelmavuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

2 Elintarvikevalvontasuunnitelma

2.1 Lainsäädännön velvoitteet

Kunnan tai seudullisen valvontayksikön on elintarvikelain (23/2006) mukaan huolehdittava alueellaan elintarvikelain mukaisesta valvonnasta. Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Valvontasuunnitelma perustuu valvontakohteiden kartoitukseen, niiden riskiluokitukseen ja lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin. Kunnan valvontasuunnitelmasta säädetään elintarvikelain 48 §:ssä. Valvonnan suunnittelussa on otettava huomioon Ruokaviraston laatima elintarvikeketjun monivuotinen valvontasuunnitelma (VaSu). Vasu vuosille 2015–2019 valmistui marraskuussa 2014 ja se päivitettiin vuodelle 2020 lokakuussa 2019. Tarkastustiheyksien määrittelyssä on käytetty Ruokaviraston riskinarviointiohjeen päivitettyä versiota, joka on otettu käyttöön 2017.

Elintarvikevalvontasuunnitelma sisältää alkutuotantopaikkojen sekä ilmoitettujen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen valvonnan.

Valvontasuunnitelma sisältää seuraavat tiedot:

1. tarkastusten sisällön määrittely
2. valvontakohteiden tarkastustiheys
3. kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteen tutkiminen
4. valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi
5. hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu
6. hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset
7. terveysvaaratilanteet ja takaisinvedot
8. viestintä
9. valvonnasta perittävät maksut
10. voimavarat ja henkilöstön pätevyys

Osa mainituista osioista on käsitelty kappaleessa 1 (Johdanto).

Ruokaviraston laatiman monivuotisen valvontasuunnitelman kuntia koskevat valvonnan painopisteet vuonna 2020 ovat seuraavat:

1. VASU 2021-painopistesuunnittelutyöhön osallistuminen (suunnittelukokouksiin ja työpa-joihin osallistuminen)
2. Valvonnan toimenpiteiden loppuunsaattaminen (jälkivalvonta, kun arvosanaksi tarkastuksella on annettu korjattavaa tai huono)

3. Valvontatulosten perusteella elintarviketurvallisuutta ja kuluttajien tiedonsaantia heikentävien asioiden painottaminen tarkastussuunnitelmassa (Oiva-tarkastuksissa kunnossapito, puhtaanapito ja markkinointi sekä valtakunnallinen suolan ja ravintoarvomerkintöjen valvontaprojekti)
4. Valvontaohjelmien toteuttamiseen osallistuminen sovittujen roolitusten mukaisesti (mm. vierasainevalvontaohjelman ja kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelman näytteenotto)
5. Sähköisten työkalujen kehittäminen (VATI:n jatkuva kehittäminen)

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus huomioi omalta osaltaan edellä mainitut valvonnan painopistealueet omassa toiminnassaan vuonna 2020. Projekteihin ja hankkeisiin Keski-Uudenmaan ympäristökeskus osallistuu omien resurssien puitteissa.

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköt vastaavat vuoden 2020 alusta ensisaapumistoimijoiden valvonnasta. Ensisaapumisvalvonta koskee EU:n sisäistä kauppaa, jonka valvonnasta on vastannut tähän saakka Ruokavirasto. Kunnalliset valvontayksiköt saavat Ruokavirastolta listan toimialueensa ensisaapumispaikoista vuoden 2019 lopulla. Jatkossa ensisaapumisvalvonta on osa elintarvikehuoneiston säännöllistä valvontaa.

2.2 Valvontakohteet ja valvontakirjanpito

Elintarvikevalvontakohteiden tiedot on kirjattu valtakunnalliseen VATI-tietokantaan, johon kaikilla terveystoimintaa tekeillä työntekijöillä on käyttöoikeudet. Valvontakohteiden tiedot ovat pääosin ajan tasalla ja tietoja päivitetään jatkuvasti. Elintarvikevalvonnan viranhaltijat seuraavat mahdollisia uusia kohteita muun muassa lehtien ja internetin välityksellä ja yritysrekisteristä.

Ympäristökeskuksen asiakastietojärjestelmään merkitään elintarvikehuoneistoa koskevat tunnistetiedot (toimijan nimi, kotikunta, yhteystiedot, toimijan yritys- ja yhteisötunnus) ja harjoitettava toiminta. Lisäksi kootaan tiedot toiminnan aloittamiseen liittyvistä asiakirjoista (hakemukset, laitosten rekisteröinnit, ilmoitukset ja päätökset). Asiakastietojärjestelmään talletetaan valvonnasta laadittavat tarkastuspöytäkirjat sekä seurantatiedot tarkastuksissa annettujen toimenpidekehotusten ja ohjeiden noudattamisesta.

Tällä hetkellä elintarvikevalvontakohteita on Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella noin 1 224 kpl. Näistä 73 kpl on alkutuotannon kohteita, joiden tarkastustiheys on harvempi. Elintarvikehuoneistojen Keski-Uudellamaalla on noin 1 151 kpl.

Elintarvikehuoneistojen tarkastusten tulokset julkistetaan Internetissä valtakunnallisen Oiva-järjestelmän avulla.

2.3 Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi

Valvontakohteiden riskinarviointi tehdään kohteittain elintarvikehuoneiston ilmoituksen tai hyväksymishakemuksen käsittelyssä saadun tiedon perusteella. Arviointia voidaan päivittää säännöllisessä valvonnassa saadun tiedon perusteella (valvontahistoria) ja toiminnan muuttuessa.

Riskinarvioinnissa arvioidaan yrityksen toimintaa, elintarvikkeiden käsittelyä, valmistettavia, tarjottavia ja myytäviä tuotteita, tuotannon levikkiä, omavalvonnan tasoa, henkilökunnan asiantuntemusta, kohteen varustusta ja siisteyttä, viranomaisohjeiden noudattamista sekä aikaisempia näytetuloksia. Näiden lisäksi riskinarviointiin vaikuttaa elintarvikehuoneiston valvontahistoria, esimerkiksi se, kuinka hyvin toimija noudattaa säädöksiä. Riskinarviointiin ei kuitenkaan käytetä mitään ohjelmaa, jossa tarkastustiheys laskettaisiin kohdekohtaisesti. Tarkastustiheyden määrittelyyn on käytetty Eviran riskinarviointi ohjetta 10503/2, joka on otettu käyttöön tammi-kuussa 2017.

Kohteeseen, jossa havaitaan elintarvikeeturvallisuuden vaarantavia epäkohtia, tehdään maksullisia lisätarkastuksia jo samana vuonna, jotta voidaan varmistua epäkohtien korjaamisesta. Kohde, joka saa Oiva-tarkastuksessa korjattava-arvosanan, tarkastetaan aina uudelleen korjauksiin annetun määräajan päätyttyä. Suuren riskin kohteisiin, kuten eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsitteleviin tai varastoihin laitoksiin sekä suuriin kauppoihin tehdään useita tarkastuksia vuosittain. Tarkastusten määrää voidaan vähentää kohdetyypikohtaiseen minimimäärään (-50 % Eviran riskinarviointiohjeen tarkastusmäärästä/vuosi), jos kohteen toiminta ja tilat on arvioitu erittäin hyväksi (Oivallinen) kuudessa edellisessä tarkastuksessa ja kohteen muuhun riskiluokitukseen perustuva tarkastustiheys on vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Jos valvontakohteen toiminta on hyvin pienimuotoista tai osa-aikaista ja sisältää vain vähäisiä riskitekijöitä, voidaan perustarkastus tehdä Eviran riskinarviointiohjeen mukaisesti harvemmin, kuitenkin vähintään joka kolmas vuosi. Harvemmin tarkastettavia kohteita ovat esimerkiksi ainoastaan valmiiksi pakattuja elintarvikkeita myyvät myyntipaikat ja varastot sekä osa-aikaisesti toimivat kohteet.

Ympäristökeskuksen säännöllisen elintarvikevalvonnan kohteet ja niiden tarkastustiheys on kuvattu kohdetyypeittäin ja riskiluokittain taulukossa 2.

2.4 Tarkastusten sisältö

Suunnitelmalliset tarkastukset voidaan jakaa tarkastuksen sisällön mukaan kohteeseen tehtävään ensimmäiseen tarkastukseen, suunnitelmallisiin tarkastuksiin sekä lisätarkastuksiin. Tarkastukset voidaan tehdä tarkoituksesta riippuen joko sovittuna ajankohtana tai ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksista laaditaan tarkastuspöytäkirja, mikä lähetetään elintarvikealan toimijalle.

Elintarvikehuoneiston ensimmäinen tarkastus tehdään ennalta sovitusti uuden toiminnan alettua. Tarkastuksessa varmistetaan, että tilat vastaavat ilmoituksen tietoja ja ne ovat siinä kunnossa, että niissä voi harjoittaa ilmoituksen mukaista toimintaa.

Ensimmäistä tarkastusta lukuun ottamatta muut elintarvikevalvonnan tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksista peritään voimassa olevan maksutaksan mukainen maksu. Elintarvikehuoneiston tarkastuksessa käydään läpi valvontakohteen asiakirjat, tilat, laitteet, välineet, toiminnot, tuotteet, omavalvonta ja mahdolliset näissä tapahtuneet muutokset. Tarkastuksen laajuus riippuu valvontakohdetyypistä ja siellä harjoitettavasta toiminnasta. Kohteissa, joissa käydään vähintään kerran vuodessa tai useammin, tarkastusten sisältöä painotetaan vuosittain eri osa-alueisiin, eikä tarkastus kata aina koko yrityksen toimintaa.

Tarkastusten yhdenmukaistamiseksi ympäristökeskuksessa on eri kohdetyypeille suunnatut valmiit lomakkeet, joita käytetään tarkastusten runkona. Ympäristökeskuksen laatukäsikirjassa on seuraavat tarkastuslomakkeet.

1. Oiva tarkastuslomake, ensimmäinen tarkastus + 0,35 tarjoilukeittiöt
2. Oiva tarkastuslomake, ilmoitetut elintarvikehuoneistot (ravintolat, ammattikeittiöt ja myymälät)
3. Oiva tarkastuslomake, varastointi, ei eläinperäinen
4. Oiva tarkastuslomake, leipomot, valmistuspaikat
5. Oiva tarkastuslomake, ravintolisät
6. Oiva tarkastuslomake, alkutuotanto, marjatilat

Tarkastusten sisältöä ja linjauksia käydään yhdessä läpi elintarvikevalvonnan palaverissa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on jo pitkään pitänyt omana toiminnan painopistealueena valvonnan yhdenmukaistamista. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa käytettävät Oiva tarkastuslomakkeet on laadittu Eviran julkaisemien Oiva-arviointiohjeiden perusteella.

Lisätarkastuksia tehdään tarpeen mukaan ja ne voivat olla muita tarkastuksia suppeampia. Lisätarkastuksessa voidaan esimerkiksi tarkastaa se, onko edellisellä tarkastuksella havaitut puutteet korjattu. Oiva-tarkastukset johtavat lisätarkastukseen, jos kohde saa arviointituloksen korjattavaa tai huono.

Elintarvikevalvontaviranomaiset tekevät myös elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön liittyviä tarkastuksia.

Elintarvikevalvonnan säännöllisen valvonnan tarkastukset ovat maksullisia mukaan lukien kohteen ensimmäiset ja lisätarkastukset. Ruokamyrkytyspäilyihin perustuvat tarkastukset ovat lähtökohtaisesti maksuttomia.

2.5 Valtakunnalliset valvontaprojektit

Ruokavirasto jatkaa valtakunnallista ravintoarvomerkintöjen ja suolan valvontahanketta vuoden 2020 kesäkuun loppuun saakka. Tätä suunnitelmaa tehtäessä muista valtakunnallisista valvontaprojekteista ei ole tietoa. Valtakunnallisiin valvontaprojekteihin osallistutaan resurssien puitteissa eivätkä nämä näytteet ole suunnitelmallisessa näytteenotossa.

2.6 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto

Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevistä laitoksista otetaan yhteensä omavalvonnan valvontanäytteinä 20 pintapuhtausnäytettä, joista tutkitaan *Listeria monocytogenes*. Lisäksi laitoksista otetaan kansallisen salmonellavalvontaohjelman mukaiset näytteet. Laitoskohtaiset näytteenottosuunnitelmat ovat Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa. Toimijat maksavat näytteiden tutkimisen.

Suunniteltujen näytteiden lisäksi kohteista voidaan ottaa omavalvonnan valvontanäytteitä. Omavalvonnan valvontanäytteiden otto keskitetään kohteisiin, jotka toimittavat ruokaa suurelle asiakaskunnalle sekä sellaisiin kohteisiin, joiden toiminnassa omavalvonnan näytteenoton tai

tarkastusten tulosten perusteella epäillään olevan puutteita. Omavalvonnan valvontanäytteistä tutkittavat analyysit valitaan erillisen toimintaohjeen mukaisesti. Omavalvonnan valvontanäytteiden tutkimuskustannukset laskutetaan toimijoilta.

Kuluttajavalitustutkimukset sekä terveysturvaa- ja ruokamyrkytystutkimukset eivät ole suunnitelmallista näytteenottoa eikä niiden vaatimaa henkilöresurssia voi etukäteen suunnitella. Kyseiset tutkimukset ovat kuitenkin etusijalla näytteenotossa.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus osallistuu vuoden 2020 aikana useampaan pääkaupunkiseudun yhteiseen ja ympäristökeskuksen omaan projektiin. Projektinäytteet tutkitaan Ympäristökeskuksen kustannuksella. Mikäli tulokset ovat huonoja, vastaa toimija uusintänäytteiden näytteenotto- ja tutkimuskulut. Nämä projektit esitellään seuraavassa kappaleessa.

2.6.1 Elintarvikevalvonnan näytteenottoprojektit

Allergeenihallinta gluteenittomissa tuotteissa tarjoilupaikoissa

Gluteenittomina myytävistä tuotteista tutkitaan gluteenipitoisuus. Näytteitä otetaan 20 kappaletta tasaisesti jokaisen sopijakunnan alueelta. Näytteenotto kohdistuu toimijoihin, jotka valmistavat itse gluteenittomina myytäviä tuotteita. Mikäli tuote on tehtävä näytteenottoa varten, tilataan se anonyymisti. Projekti on osa opinnäytetyötä.

Päiväkotiruoan suolapitoisuus

Projektinäytteet otetaan päiväkoteihin valmistettavista ruuista näytteenottosuunnitelman mukaisesti alkuvuoden aikana. Projekti on pääkaupunkiseudun yhteinen ja Ympäristökeskuksen alueelta näytteitä otetaan n. 20 kpl. Näytteenotto kohdistetaan mahdollisimman tasaisesti jokaisen sopijakunnan alueelle. Projekti on osa opinnäytetyötä.

Mausteiden mikrobiologinen laatu ja kielletyt väriaineet

Projektin näytteenotto kohdistetaan maahantuojien ja ravintoloiden mausteisiin, joista tutkitaan väriaineita ja mikrobiologista laatua. Projekti on Helsingin ympäristökeskuksen vuonna 2019 alkanut projekti, johon muut pääkaupunkiseudun valvontayksiköt voivat osallistua. Näytteenotto tapahtuu tammi-toukokuussa.

2.7 Elintarvikehuoneistoilmoitukset ja laitosten hyväksyntä

Elintarvikelain mukaan elintarvikehuoneiston on ilmoitettava toiminnastaan asianomaiselle valvontaviranomaiselle ennen toiminnan aloittamista. Ilmoituksen vastaanottamisesta lähetetään todistus ilmoituksen tehneelle toimijalle. Ilmoituksen käsittelyyn ei liity tarkastusta, ellei ilmoituksen käsittelyssä synny tarvetta ennakkotarkastukselle. Käsittelyn jälkeen kohde siirtyy suunnitelmallisen valvonnan piiriin ja kohteeseen tehdään maksullinen suunnitelmallinen tarkastus.

Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevät laitokset sen sijaan hakevat toiminnalleen hyväksyntää ennen toiminnan aloittamista. Valvontaviranomainen tekee päätöksen hakemuksesta. Elintarvikehuoneisto hyväksytään laitokseksi, jos se täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset. Vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä.

Ympäristölautakunta tai Ympäristökeskuksen viranhaltija hyväksyy elintarvikelaitokset voimassa olevien delegointipäätösten mukaisesti.

2.8 Kansalliset seurantaohjelmat

Seurantaohjelmien suunnittelusta ja toteutumisesta vastaa Ruokavirasto. Seurantaohjelmat perustuvat kansalliseen tai EU-lainsäädäntöön ja niitä toteutetaan vuosittain. Ohjelmia ovat:

1. kansallinen salmonellavalvontaohjelma;
2. eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallinen vierasainevalvontaohjelma;
3. kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelma;
4. ympäristökontaminanttien ja muiden vierasaineiden valvontaohjelmat
5. elintarvikkeiden gmo-valvonta

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus osallistuu Ruokavirastolta tai aluehallintovirastolta tulevien valvontapyyntöjen mukaisesti ohjelmiin liittyvään näytteenottoon ja muihin valvontatoimenpiteisiin. Näytteenottopyynnöt toimitetaan kuntiin kesken vuoden, joten suunnitelmalliseen näytteenottoon niitä ei voida sisällyttää.

2.9 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen elintarvikevalvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Tulosityksikön vastaava viranhaltija, terveysvalvonnan päällikkö, tekee lisäksi väliarvioinnin suunnitelman toteutumisasteesta puolivuositain. Valvontasuunnitelman toteutumisesta arvioidaan seuraavien tekijöiden osalta:

2.9.1 Tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin

Asiakastietojärjestelmästä kerätään vuosittain toteutuneet tarkastukset. Tarkastusten määrää verrataan suunniteltuun tarkastusmäärään. Jos toteutuneiden tarkastusten määrä ei vastaa suunniteltua, syyt kirjataan. Mikäli tavoitteisiin ei päästä, mainitaan mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä, jotta tavoitteisiin päästäisiin seuraavalla suunnitelmakaudella.

2.9.2 Tarkastusten kattavuus

Tarkastusten kattavuutta arvioitaessa lasketaan, montako kohdetta kaikista elintarvikevalvonnan kohteista on tarkastettu vuodessa ja kuinka moneen on tehty laatukäsikirjan mukainen perustarkastus. Tarkastusten kattavuuden yhteydessä arvioidaan myös se, miten hyvin kohteille annettuja toimenpidekehotuksia on pystytty valvomaan.

2.9.3 Valvontanäytteiden määrä

Valvontanäytteiden kokonaismäärä, kohdentuminen ja huonojen tulosten osuus kokonaismäärästä. Näytetulosten vaikutus valvontaan.

2.9.4 Valvonnasta saatujen tulojen kohdentaminen

Valvonnasta saadut tulot kohdistetaan Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle. Ympäristöterveydenhuollon käytössä olevista resursseista päättävät kuitenkin kunnan monijäseniset toimielimet. Tulojen kohdentumista tullaan arvioimaan vertaamalla kertyneitä maksuja Ympäristökeskukselle myönnettyjen määrärahojen ja mahdollisten uusien vakanssien lisäyksiin.

Arvioinnissa voidaan ottaa kantaa voimavarojen riittävyyteen, valvonnan vaikuttavuuteen sekä kohdentumiseen.

Kunnan valvonnan toteutumista arvioivat myös ulkopuoliset tahot. Tällaisia ovat muun muassa aluehallintovirastojen ja Elintarviketurvallisuusviraston kuntiin tekemät tarkastukset, aluehallintovirastojen suorittamat paikallisen elintarvikevalvonnan vaatimustenmukaisuuden arvioinnit ja ns. EU-tarkastuskäynnit.

2.9.5 Raportointi

Elintarvikevalvonnan toteutuneet tarkastukset kirjataan valtakunnalliseen KuTi-järjestelmään, joten erillistä vuosiraporttia tarkastuksista ei enää laadita. Toteutunut näytteenotto ja alkututustuksen tarkastukset raportoidaan ELTU- raportissa, joka toimitetaan aluehallintovirastoon tammikuun loppuun mennessä. Elintarvikevalvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tehdään aina seuraavan vuoden tammikuussa ja se käsitellään maaliskuussa Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnassa. Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan hyväksymä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tallennetaan sähköisenä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötiötojen hallintajärjestelmään (VYHA) suunnitelmavuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

2.10 Viestintä

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa on viestintäohje. Viestintäohjeessa kuvataan ympäristökeskuksen viranomaistehtävien tavoitteiden saavuttamiseksi välttämätön viestintätoimenpiteiden kokonaisuus, joka kohdistuu ympäristökeskuksen asiakkaisiin ja eri yhteistyötahoihin (ulkoinen viestintä) sekä ympäristökeskuksen oman toiminnan ohjaamiseen (sisäinen viestintä). Ulkoista viestintää ovat mm. päivittäinen asiakaspalvelu, toiminnasta tiedottaminen ja eri kohderyhmille järjestetyt koulutukset ja yhteistyöpalaverit. Resurssipulan vuoksi Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ei järjestä eri kohderyhmille koulutuksia, mutta ympäristökeskuksen viranhaltijat käyvät tarvittaessa luennoimassa erilaisissa koulutustilaisuuksissa.

Eriytilanteiden tiedotuksessa ja viestinnässä käytetään Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen valmiussuunnitelman sisältämää Tuusulan kunnan viestintävalmiussuunnitelmaa.

Viestintäohjeita päivitetään toimintaympäristön muuttuessa.

2.11 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään elintarvikevalvonnassa silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten täyttämiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä ole riittäviä. Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset ovat elintarvikelain 7 luvussa. Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka, haltuunotto sekä elintarvikehuoneiston hyväksynnän peruuttaminen. Elintarvikelain 32 §:n mukaan hallinnollisia pakkokeinoja koskevaa toimivaltaa voidaan kunnassa siirtää kunnan viranhaltijalle lievempien pakkokeinojen osalta.

Tällaisia ovat:

- elintarvikemääräysten vastaisuuden poistaminen;
- kiello;
- elintarvikkeen markkinoilta poistaminen ja yleinen tiedottaminen;
- haltuunotto;
- elintarvikkeen käyttöä ja hävittämistä koskeva päätös.

Pakkokeinoja käyttää joko lautakunta tai viranhaltija, voimassa olevien delegointipäätösten mukaisesti. Elintarvikelain mukaisten pakkokeinojen käytössä noudatetaan hallintolain mukaisia hallintomenettelyjä.

Taulukko 2. Elintarvikevalvonnan kohteet ja niiden tarkastustiheydet

Elintarvikevalvonta	Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2020	Arvio lisätarkastusten määrästä	Tarkastukseen kuluva aika
Myynti					
Myymlät: kokoluokka 1 ja 2, riskiluokka 1, 0,35 tark/v	Jä	34	11,9		3
	Ke	35	12,25		3
	Nu	19	6,65		3
	Mä	20	7		3
	Tu	29	10,15		3
	Yht	137	47,95	5	
Myymlät: kokoluokka 1, 2 ja 3, riskiluokka 2, 0,5 tark/v	Jä	8	4		3
	Ke	8	4		3
	Nu	10	5		3
	Mä	4	2		3
	Tu	3	1,5		3
	Yht	33	16,5	5	
Myymlät: kokoluokka 2 ja 3, riskiluokka 3, 1 tark/v	Jä	6	6		3
	Ke	7	7		3
	Nu	4	4		3
	Mä	2	2		3
	Tu	10	10		3
	Yht	29	29	5	
Myymlät: kokoluokka 3, riskiluokka 4, 2 tark/v	Jä	5	10		3
	Ke	5	10		3
	Nu	4	8		3
	Mä	2	4		3
	Tu	4	8		3
	Yht	20	40	5	
Tarjoilu					
Riskiluokka 1, 0,35 tark/v, (kokoluokka 1 ja 2, toiminta 1 ja 2)	Jä	48	16,8		3
	Ke	36	12,6		3
	Nu	68	23,8		3
	Mä	29	10,15		3
	Tu	23	8,05		3
	Yht	204	71,4	15	

Riskiluokka 2, 0,5 tark/v, (kokoluokka 1, 2 ja 3, toiminta 1,2 ja 3)	Jä	77	38,5	3
	Ke	0	0	3
	Nu	48	24	3
	Mä	19	9,5	3
	Tu	55	27,5	3
	Yht.	199	99,5	10
Riskiluokka 3, 1 tark/v, (kokoluokka 1, 2 ja 3, toiminta 2, 3 ja 4)	Jä	52	52	3
	Ke	41	41	3
	Nu	56	56	3
	Mä	25	25	3
	Tu	52	52	3
	yht	226	226	20
Riskiluokka 4, 2 tark/v, (kokoluokka 2 ja 3, toiminta 3 ja 4)	Jä	1	2	4
	Ke	1	2	4
	Nu	1	2	4
	Mä	0	0	4
	Tu	0	0	4
	yht	3	6	1
Riskiluokka 5, 3 tark/v, (kokoluokka 3, toiminta 4)	Jä	0	0	4
	Ke	2	6	4
	Nu	1	3	4
	Mä	1	3	4
	Tu	1	3	4
	yht	5	15	2
Teollinen valmistus				
Riskiluokka 1, 0,35 tark/v, (kokoluokka 1 tai 2, toiminta 1 tai 2)	Jä	2	0,7	3
	Ke	0	0	3
	Nu	0	0	3
	Mä	0	0	3
	Tu	0	0	3
	yht	2	0,7	0
Riskiluokka 2, 0,5 tark/v, (kokoluokka 1, 2 tai 3, toiminta 1, 2 tai 3)	Jä	2	1	3
	Ke	4	2	3
	Nu	5	2,5	3
	Mä	4	2	3
	Tu	4	2	3
	Yht.	19	9,5	1

Riskiluokka 3, 1 tark/v, (kokoluokka 1, 2, 3 tai 4, toiminta 1, 2, 3 tai 4)	Jä	7	7	3
	Ke	5	5	3
	Nu	3	3	3
	Mä	3	3	3
	Tu	3	3	3
	Yht	21	21	2
Riskiluokka 4, 2 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 3 tai 4)	Jä	1	2	3
	Ke	1	2	3
	Nu	2	4	3
	Mä	0	0	3
	Tu	2	4	3
	Yht	6	12	0
Kuljetus				
Riskiluokka 1, 0,35 tark/v, (kokoluokka 1 tai 2, toiminta 1 tai 2)	Jä	10	3,5	2
	Ke	8	2,8	2
	Nu	6	2,1	2
	Mä	8	2,8	2
	Tu	10	3,5	2
	Yht	42	14,7	0
Varastointi				
Riskiluokka 1, 0,35 tark/v, (kokoluokka 2, toiminta 1)	Jä	0	0	2-3
	Ke	0	0	2-3
	Nu	2	0,7	2-3
	Mä	1	0,35	2-3
	Tu	5	1,75	2-3
	yht	8	2,8	0
Riskiluokka 2, 0,5 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 1 tai 2)	Jä	0	0	2-3
	Ke	3	1,5	2-3
	Nu	1	0,5	2-3
	Mä	0	0	2-3
	Tu	0	0	2-3
	yht	4	2	0
Riskiluokka 3, 1 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 2 tai 3)	Jä	0	0	2-3
	Ke	2	2	2-3
	Nu	0	0	2-3
	Mä	0	0	2-3
	Tu	0	0	2-3
	yht	2	2	0

Riskiluokka 4, 2 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 3 tai 4)	Jä	0	0	2-3
	Ke	0	0	2-3
	Nu	0	0	2-3
	Mä	1	2	2-3
	Tu	0	0	2-3
	yht	1	2	0
Kontaktimateriaalit				
Riskiluokka 1, 0,35 tark/v, (kokoluokka 2, toiminta 1)	Jä	2	0,7	2-3
	Ke	7	2,45	2-3
	Nu	1	0,35	2-3
	Mä	0	0	2-3
	Tu	3	1,05	2-3
	yht	13	4,55	0
Riskiluokka 2, 0,5 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 1 tai 2)	Jä	1	0,5	2-3
	Ke	4	2	2-3
	Nu	2	1	2-3
	Mä	0	0	2-3
	Tu	2	1	2-3
	yht	9	4,5	0
Riskiluokka 3, 1 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 2 tai 3)	Jä	0	0	2-3
	Ke	1	1	2-3
	Nu	0	0	2-3
	Mä	2	2	2-3
	Tu	0	0	2-3
	yht	3	3	0
Muut				
Lahtivajat (luonnonvarainen riista) 0,35 tark/v	Jä	0	0	1-2
	Ke	0	0	1-2
	Nu	0	0	1-2
	Mä	1	0,35	1-2
	Tu	0	0	1-2
	Yht	1	0,35	0
Alkutuotanto				
Maidontuotanto	Jä	0	0	1-2
	Ke	0	0	1-2
	Nu	6	1,2	1-2
	Mä	17	3,4	1-2
	Tu	2	0,4	1-2
	Yht	25	5	0

Lihakarjan kasvatusta, kalastusta ja vesiviljelyä	Jä	0	0	1-2
	Ke	0	0	1-2
	Nu	2	0	1-2
	Mä	0	0	1-2
	Tu	1	0	1-2
	Yht	3	0	0
Muu alkutuotanto	Jä	0	0	1-2
	Ke	0	0	1-2
	Nu	1	0	1-2
	Mä	5	1,5	1-2
	Tu	11	3,5	1-2
	Yht	17	5	0
Hyväksytyt elintarvikehuoneistot				
Riskiluokka 3, 1 tark/v, varastointi ja tuonti	Jä	0	0	2-3
	Ke	0	0	2-3
	Nu	1	1	2-3
	Mä	0	0	2-3
	Tu	3	3	2-3
	yht	4	4	0
Riskiluokka 4, 2 tark/v, varastointi ja tuonti	Jä	1	2	2-3
	Ke	1	2	2-3
	Nu	0	0	2-3
	Mä	0	0	2-3
	Tu	3	6	2-3
	yht	5	10	0
Riskiluokka 6, 4 tark/v, eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus	Jä	0	0	3-4
	Ke	1	4	3-4
	Nu	0	0	3-4
	Mä	1	4	3-4
	Tu	0	0	3-4
	yht	2	8	1
Riskiluokka 7, 6 tark/v, eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus	Jä	0	0	3-4
	Ke	0	0	3-4
	Nu	1	6	3-4
	Mä	0	0	3-4
	Tu	0	0	3-4
	Yht	1	6	0

Riskiluokka 8, 8 tark/v, eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus	Jä	1	8	3-4
	Ke	1	8	3-4
	Nu	0	0	3-4
	Mä	0	0	3-4
	Tu	0	0	3-4
	Yht	2	16	0
Riskiluokka 8, 9 tark/v, eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus, tarkastustiheyttä nostettu riskinarvioinnin perusteella	Jä	0	0	3-4
	Ke	2	18	3-4
	Nu	0	0	3-4
	Mä	0	0	3-4
	Tu	0	0	3-4
	Yht	2	18	0
yhteensä		1048	702,45	72

3 Terveydensuojelulain mukainen valvontasuunnitelma

3.1 Johdanto

Terveydensuojelulain 6 §:n mukaan kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä sitä koskevaa ohjausta ja neuvontaa. Terveydensuojelulaikiin on vuonna 2006 tehty lisäys (285/2006), jonka mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelma tulee laatia siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelma perustuu terveydensuojelulain mukaista valvontaa ohjaavan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) laatimaan valtakunnalliseen valvontaohjelmaan. Säännönmukaisen valvonnan ulkopuolelle jäävät terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoitusten käsittely ja toimenpidepyyntöjen hoitaminen. Toimenpidepyynnöt koskevat mm. asunnoissa ja muissa oleskelutiloissa mahdollisesti esiintyviä terveyshaittoja, tuhoeläimiä, jätehuoltoa ja jätteitä. Ilmoitusten ja toimenpidepyyntöjen hoitaminen eivät ole suunnitelmallista valvontaa, joten osa henkilöstöresursseista täytyy varata niiden hoitoon. Merkittävästi työaikaa vievä uimavesien ja talousveden laadunseuranta on sisällytetty suunnitelmalliseen valvontaan.

Valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteinä vuosille 2020–2024 ovat omavalvonnan tukeminen sekä ympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö. Painopistealueiden lisäksi valvonnassa painotetaan säteilylain (859/2018) mukaisesti talousveden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamiseen.

Valvontasuunnitelmassa tulee Valviran valvontaohjelman mukaan kuvata vähintään seuraavat tiedot:

1. säännölliset tarkastukset
2. riskinarviointi
3. näytteenotto
4. valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Lisäksi valtioneuvoston asetuksen kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006) mukaisesti suunnitelmassa tulee määritellä tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika.

3.2 Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet ja tarkastustiheys

Terveydensuojelulain mukaisia valvontakohteita ovat mm. koulut, päiväkodit, kauneushoitolat, liikuntatilat, uimahallit, talousvettä toimittavat laitokset ja uimarannat. Valvontakohteet ja nii-

den tarkastustiheys on eritelty taulukossa 3. Eniten suunnitelmallisen valvonnan valvontaresurssi kuluu koulujen ja päiväkotien olosuhdevalvontaan sekä talousveden ja uimaveden säännölliseen laadunvalvontaan.

Tarkastustiheys perustuu Valviran vuosille 2020–2024 tekemään valvontaohjelmaan, jossa on määritelty erityyppisten kohteiden riskiluokat ja eri riskiluokkien vaatimat tarkastustiheydet. Valviran arvioiman riskiluokan lisäksi kunnan valvontaviranomaisen tulisi tehdä oma riskinarviointi valvontatietoihin perustuen. Riskinarvioinnissa huomioidaan altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat), altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys) sekä altistuksen kesto tai toistuvuus. Lisäksi arvioidaan toiminnanharjoittajan asiantuntemus ja toimintatavat (omavalvonta, hygieniatuntemus, aiempien viranomaisohjeiden noudattaminen, tiedottaminen, varautuminen häiriötilanteisiin jne.) sekä tilan olosuhteet. Kunnan valvontaviranomainen tekee lopullisen riskinarvioinnin perustarkastuskäynnin yhteydessä ja jos kohteessa havaitaan puutteita, tehdään sinne tarvittava määrä lisätarkastuksia ja tarkastustiheys on tällöin näissä kohteissa esitettyä isompi.

Valtakunnallisen valvontasuunnitelman mukaisesti joidenkin terveydensuojelulain valvontakohteiden tarkastustiheyttä on laskettu hieman. Tällaisia kohteita ovat mm. kauneushoitolat, lasten kerhotilat, yleiset saunat ja liikuntatilat. Valvonnan piiriin alkavalla suunnitelmakaudella otetaan kampaamoiden yhteydessä olevat kynsi- ja ripsistudiot. Näiden määrä kartoitetaan alkuvuodesta ja huomioidaan tarkastajakohtaisessa valvontasuunnitelmassa.

3.3 Henkilöstöresurssit

Terveydensuojelulain tarkoittamiin viranomaistehtäviin on Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella käytettävissä 7,8 henkilötyövuotta (htv). Henkilöstöresurssit jaetaan seuraavasti.

Suunnitelmallinen valvonta	4,25 htv
Talousvedeen liittyvät toimenpitepyynnöt	0,2 htv
Asuntojen ja kokoontumishuoneistojen terveyshaittojen selvittäminen	2 htv
Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoitusten käsittely	1,1 htv
Neuvonta, toiminnan kehittäminen ja raportointi	0,25 htv

Koko terveydensuojeluvalvontaa tekevä henkilöstö osallistuu säännöllisesti alan täydennyskoulutuksiin. Kaksi terveydensuojeluvalvontaa tekevää tarkastajaa on työn ohessa käynyt rakennusterveysasiantuntija koulutuksen ja kolmas on parhaillaan koulutuksessa. Yksi tarkastajista on suorittanut sisäilmasiantuntijan koulutuksen.

3.4 Tarkastusten sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää ja ennaltaehkäistä terveysvaaran tai haitan esiintyminen ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarvittavat määräykset ja ohjeet. Tarkastuksessa tarkastetaan kohteiden yleinen siisteys ja siivousohjelma, käymälät, pesu- ja muut sosiaalitilat, sisäilman laatu, melu, valaistus, hygieniakäytännöt,

pintojen ja kalusteiden kunto, jätehuolto sekä aikaisemmillä tarkastuksilla havaittujen epäkoh-
tien korjaaminen. Tarvittaessa kohteesta otetaan näytteitä tai tehdään mittauksia. Tarkastuksen
sisältö vaihtelee valvontakohdetyypin mukaan (taulukko 4).

Ympäristökeskuksessa on käytössä Terveysvalvonnan laatukäsikirja, joka sisältää tarkemmat oh-
jeet ja lomakkeet terveydensuojelulain mukaisia tarkastuksia varten. Ohjeet perustuvat Valviran
mallilomakkeisiin ja ohjeisiin. Tarkastuksista kirjoitetaan tarkastuspöytäkirja, joka lähetetään koh-
teeseen. Tarkastukset merkitään asiakastietojärjestelmään. Suunnitelmallisista tarkastuksista
peritään Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mu-
kainen maksu.

Kohteeseen tehtävissä lisätarkastuksissa tarkastetaan aiemmalla tarkastuskäynnillä havaittujen
puutteiden korjaukset. Myös lisätarkastuksista peritään voimassa olevan ympäristöterveyden-
huollon maksutaksan mukainen maksu.

3.5 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Ympäristökeskus valvoo säännöllisen näytteenoton avulla talousveden ja uimaveden laatua.

3.5.1 Näytteenotto talousvedestä

Talousveden laatua valvotaan terveydensuojelulain (763/1994) ja Sosiaali- ja terveysministeriön
asetuksen talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (1352/2015) nojalla. Keski-
Uudellamaalla toimii kolme isoa vesilaitosta Nurmijärven Vesi -liikelaitos, Nivos Vesi Oy ja Keski-
Uudenmaan Vesi Kuntayhtymä (Kuvesi). Keski-Uudenmaan Vesi kuntayhtymä on ns. tukkuvesi-
laitos, joka toimittaa vettä mm. Keravan vesihuoltolaitokselle, Järvenpään vedelle ja Tuusulan
vesihuoltoliikelaitokselle sekä Sipoon vesihuollolle. Myös Nivos Vesi Oy ostaa osan Mäntsälässä
jaettavasta vedestä Kuvesilta. Nurmijärven vesi toimittaa vettä Nurmijärven kirkonkylän, Klauk-
kalan, Rajamäen, Röykän ja Nukarin taajamiin. Tämän lisäksi Keski-Uudenmaan alueella on
useita paikallisia vesiosuuskuntia, jotka toimittavat talousvettä yli 50 henkilön tarpeisiin tai
osana kaupallista toimintaa eli ovat isoja vesilaitoksia.

Isoilla vesilaitoksilla on hyväksytyt valvontatutkimusohjelmat, joissa on määritelty vesilaitosten
itse ottamat käyttötarkkailu- ja valvontatutkimusnäytteet. Pääosan valvontatutkimusnäytteistä
ottavat vesilaitokset itse ja Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen tarkastajat ottavat mikrobi-
näytteitä vesilaitosten verkostoista varmistaakseen toimijoiden omaa näytteidenottoa. Näyt-
teitä ottavilla vesilaitostyöntekijöillä on vesityökortit. Vesityökorttikoulutukseen sisältyy myös
näytteenottokoulutus. Valvontatutkimusnäytteiden tutkimustulokset toimitetaan ympäristö-
keskukseen säännöllisesti suoraan analyysijä tekevästä laboratorioista. Kaikilla alueen vesi-
osuuskunnilla ei ole hyväksyttyä valvontatutkimusohjelmaa, kuitenkin näiltäkin veloitetaan ot-
tamaan valvontanäytteitä. Vesiosuuskuntien valvontatutkimusohjelmat ovat yksi valvonnan pai-
nopistealue ja valvonnan tavoitteena on, että kaikille vesiosuuskunnille saadaan hyväksytyt val-
vontatutkimusohjelmat seuraavien vuosien aikana.

3.5.2 Näytteenotto uimavesistä

Uimaveden laatua valvotaan sekä uimarannoilla että uima-altaissa. Uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista on Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) antama asetus (315/2002). Uimarantavesien valvonnasta on annettu STM:n asetukset 177/2008 ja 354/2008.

Uimarannoilta otetaan vesinäytteet rannan käyttöasteen mukaan siten, että kaikilta rannoilta tutkitaan veden laatu kolme kertaa uimakauden aikana. Lisäksi suuremmilta rannoilta, joissa käy huomattava määrä uimareita, tutkitaan uimaveden laatu ennen uimakauden alkua. Mikäli näytteissä havaitaan poikkeamia, näytteenottoa tihennetään. Uimarantojen veden laatua seurataan määrittämällä vedestä ulosteperäisiä bakteereita. Uimarantanäytteenoton tarkempi suunnitelma on näkyvissä aluehallintovirastolle toimitettavissa seurantakalentereissa. Vuonna 2011 yli suuremmille rannoille laadittiin uimavesiprofiilit ja laatuluokitukset. Uimavesiprofiilit päivitettiin vuonna 2015.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueella sijaitsee seuraavat uimarannat:

Järvenpää	suuret uimarannat Tervanokan uimaranta	pienet uimarannat Vanhankylänniemen uimaranta
Mäntsälä	suuret uimarannat Keravanjärven ranta, kunnan ranta Saaren ranta, Hunttijärvi	pienet uimarannat Leiriniemi (Järvenpään srk), Keravanjärvi Sälinkään ranta, Kilpijärvi Nummisten ranta, Mustijoki Onkimaa Isojärvi Hunttijärvi, Levanto Sahajärvi, Hautjärvi Sahajärven uimaranta
Nurmijärvi	suuret uimarannat Sääksjärven uimaranta Valkjärven Tiiran uimaranta	pienet uimarannat Vaaksin uimapaikka Sääksjärven Röykän uimapaikka Herusten uimapaikka Valkjärven Lähtelän ranta
Tuusula	suuret uimarannat Rusutjärven uimapaikka Urheilupuiston uimapaikka Häklin uimapaikka	pienet uimarannat Kellokosken uimapaikka (Jokelan uimapaikka)

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueen kunnista Järvenpäässä, Keravalla, Nurmijärvellä ja Tuusulassa on kussakin yksi iso uimahalli. Keravan uimahallin yhteydessä on myös kolme ulkoallasta, joista yksi on avoinna myös talvella. Lisäksi Keski-Uudellamaalla on uima-altaita hotellien, kokoustilojen ja hoitolaitosten yhteydessä. Uimavesinäytteitä otetaan kohdekohtaisten valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Näytteenottotiheys on riippuvainen vuosittaisesta kävi-

jämäärästä. Uima-allasvesien näytteet ottaa valvontatutkimusohjelmassa nimetty näytteenottaja (uimahallintyöntekijä, jolla vesityökortti). Näytteet tutkitaan hyväksytyissä laboratorioissa ja näytetulokset toimitetaan tiedoksi Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle.

Terveysvalvonta tutkii vuoden 2020 aikana uima-altaiden veden laatua projektiluonteisesti ottamalla omavalvonnan valvontanäytteitä. Näytteistä tutkitaan, täyttääkö allasvesi sille asetetut laatuvaatimukset. Näytteet ottaa Terveysvalvonnan tarkastaja ja Ympäristökeskus vastaa näytteenoton kuluista.

Terveydensuojeluviranomaisen ottamat valvontanäytteet tutkitaan pääasiassa Metropolilabissa Helsingissä. Vesilaitosten ja uimahallien itse ottamat näytteet tutkitaan heidän kilpailuttamissaan Ruokaviraston hyväksymissä laboratorioissa. Näitä ovat mm. Metropolilab, Kokemäen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen laboratorio, Ramboll analytics ja KCL Kymen laboratorio Oy.

3.6 Valtakunnallisten painopistealueiden huomioiminen kunnan valvontasuunnitelmassa

Omavalvonnan tukeminen

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa painopistealueita ovat omavalvonnan tukeminen sekä elinympäristöterveydenhuollon edistäminen ja yhteistyö. Lisäksi valvonnassa huomioidaan säteilylain vaatima radonpitoisuuden viitearvojen noudattaminen talousveden sekä asuntojen ja oleskelutilojen sisäilman osalta.

Toimijan riskinarvioinnissa huomioidaan omavalvonnan toimivuus ja riskien tunnistaminen. Valvontakäyntien ja muun neuvonnan yhteydessä selvitetään, miten toimintaan vaikuttavat riskit on tunnistettu, niiden vakavuus on arvioitu ja mitä riskien hallintakeinoja on otettu käyttöön. Tarvittaessa toimijaa tuetaan tunnistamaan oman toimintansa mahdollista terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja ohjeistetaan kuvaamaan riskit ja niiden hallinta omavalvontasuunnitelmasaan.

Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointia ja hallintaa tehdään yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa osana valvontaa ja valvontatutkimusohjelmien päivittämistä. Mikäli vesilaitoksen omavalvonnan mukainen näytteenotto on tarpeeksi kattavaa, voidaan viranomaisvalvontanäytteenottoa riskinarvioinnin perusteella keventää.

Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen terveystalvonnalla on useita säännöllisiä yhteistyötahoja. Elintarvikevalvontasuunnitelmassa on esitelty epidemian selvitystyöryhmän toiminta ja yhteistyö ruokahuollosta vastaavien toimijoiden kanssa. Näiden lisäksi terveystalvonta on käynnistänyt vuoden 2019 aikana aikaisempaa tiiviimmän sidosryhmäyhteistyön sopijakuntien tila-palveluiden ja -keskusten kanssa järjestämällä yhteistyöpalaverin. Palavereiden järjestäminen on tarkoitus ottaa osaksi Terveystalvonnan säännöllistä toimintaa.

Terveysvalvonta tekee tiivistä yhteistyötä ympäristökeskuksessa ympäristönsuojelun ja -valvonnan kanssa keskustelemalla vireillä olevista hankkeista ja luvista, antamalla niistä tarvittaessa lausuntoja.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus käy vuosittain sopijakuntiansa kanssa kehittämiskeskusteluja. Vuoden 2019 kehittämiskeskusteluissa tuotiin esiin Terveysvalvonnan halukkuus osallistua kuntien Hyte-ohjausryhmien toimintaan.

Radonvalvonta

Säteilylain (SäL 859/2018) mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo talousveden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista. Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevia muita oleskelutiloja ovat mm. koulut, päiväkodit, liikuntatilat, kylpylät, uimahallit, majoitushuoneistot, kauneushoitolat, tehostettu palveluasuminen ja vastaanottokeskukset. Näiden toiminnanharjoittajien on tarkastuksen yhteydessä annettava selvitys sisäilman radonpitoisuudesta. Erityisesti lasten osalta altistumisen rajoittaminen on tärkeää, koska säteilyannos kertyy elimistöön koko elinajan ajan. Päiväkotien ja koulujen tarkastuslomakkeeseen onkin lisätty kysymys radonpitoisuuden vuosikeskiarvosta.

Isojen vesilaitosten talousveden radonpitoisuuden ollessa 300–1000 Bq/l kunnan terveydensuojeluviranomaisen arvioi korjaavien toimenpiteiden tarpeellisuuden riskinarvioinnin perusteella. Jos radioaktiivisuuden laatuvaatimus ei täyty, siirtyy viranomaisvalvonnan toimivalta Säteilyturvakeskukselle (STUK). Pienten talousvettä toimittavien laitosten valvonnassa on huomioitava, että radonin enimmäispitoisuus on laatusuositus. Tällöin valvonnasta vastaa kunnan terveydensuojeluviranomainen.

3.7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Valvontasuunnitelman toteutumisesta arvioidaan seuraavien tekijöiden osalta

3.7.1 Tarkastusten määrä valvontakohtetyypeittäin

Asiakastietojärjestelmästä kerätään vuosittain toteutuneet tarkastukset. Tarkastusten määrää verrataan suunniteltuun tarkastusmäärään. Jos edellä mainittujen tarkastusten määrässä on eroja, syyt kirjataan. Mikäli tavoitteisiin ei päästä, mainitaan mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä, jotta tavoitteisiin päästäisiin seuraavalla suunnitelmakaudella.

3.7.2 Tarkastusten kattavuus

Tarkastusten kattavuutta arvioitaessa lasketaan, montako kohdetta kaikista terveydensuojelulain mukaisista valvontakohteista on tarkastettu vuodessa ja kuinka moneen on tehty laatuksikirjan mukainen perustarkastus. Tarkastusten kattavuuden yhteydessä arvioidaan myös se, miten hyvin kohteille annettuja toimenpidekehotuksia on pystytty valvomaan.

3.7.3 Valvontanäytteiden määrä

Valvontanäytteiden kokonaismäärä, kohdentuminen ja huonojen tulosten osuus kokonaismäärästä arvioidaan vuosittain. Valvontanäytteiden kokonaismäärää verrataan suunniteltuun näytemäärään. Jos edellä mainittujen näytteiden määrissä on eroja, syyt kirjataan.

3.7.4 Valvonnasta saadut tulot ja voimavarojen riittävyys

Valvonnasta saadut tulot kohdistetaan Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle. Ympäristöterveydenhuollon käytössä olevista resursseista päättävät kuitenkin kunnan monijäseniset toimielimet. Tulojen kohdentumista tullaan arvioimaan vertaamalla kertyneitä maksuja ympäristökeskukselle myönnettyjen määrärahojen ja mahdollisten uusien vakanssien lisäyksiin.

Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa kantaa voimavarojen riittävyyteen, valvonnan vaikuttavuuteen sekä kohdentumiseen.

3.7.5 Raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tehdään aina seuraavan vuoden tammikuussa ja se käsitellään maaliskuussa Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnassa. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tallennetaan sähköisenä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötoimien hallintajärjestelmään (VYHA). Uimarantavesien (EU-uimarannat) näytetulokset siirretään sähköisenä valtakunnalliseen ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmään (YHTI). Talousveden näytetulokset toimitetaan erillisellä tiedonkeruulomakkeella aluehallintovirastolle. Vuodesta 2014 alkaen valvontatiedot on siirretty reaaliaikaisena heti tarkastuksen teon jälkeen YHTI-järjestelmään.

3.8 Viestintä

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa on viestintäohje. Viestintäohjeessa kuvataan ympäristökeskuksen viranomaistehtävien tavoitteiden saavuttamiseksi välttämätön viestintätoimenpiteiden kokonaisuus, joka kohdistuu ympäristökeskuksen asiakkaisiin ja eri yhteistyötahoihin (ulkoinen viestintä) sekä ympäristökeskuksen oman toiminnan ohjaamiseen (sisäinen viestintä). Ulkoista viestintää ovat mm. päivittäinen asiakaspalvelu, toiminnasta tiedottaminen ja eri kohderyhmille järjestetyt koulutukset. Resurssipulan vuoksi Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ei järjestä eri kohderyhmille koulutuksia, mutta ympäristökeskuksen viranhaltijat käyvät tarvittaessa luennoimassa erilaisissa koulutustilaisuuksissa.

Eriytilanteiden tiedotuksessa ja viestinnässä käytetään Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen valmiussuunnitelman sisältämää Tuusulan kunnan viestintävalmiussuunnitelmaa. Viestintäohjeita päivitetään toimintaympäristön muuttuessa.

3.9 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään terveydensuojeluvalvonnassa silloin, kun toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin terveyshaittojen poistamiseksi tai ehkäisemiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet ole riittäviä. Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset ovat terveydensuojelulain 12. ja 13. luvuissa. Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka.

Pakkokeinoja käyttää joko lautakunta tai viranhaltija, voimassa olevien delegointipäätösten mukaisesti. Terveydensuojelulain mukaisten pakkokeinojen käytössä noudatetaan hallintolain mukaisia hallintomenettelyjä.

Taulukko 3. Terveystuojelulain valvonnan kohteet ja tarkastustiheydet

Terveystuojelulain mukainen valvontasuunnitelma 2019					
	Kunta	kohteiden lkm	Valtakunnal-linen tarkastustiheys	tarkastusten määrä/vuosi	tarkastuksiin käytettävä aika keskim. tuntia
Vesilaitokset					
EU-raportoitava vedenjakelualue (väh.5000 käyttäjää tai yli 1000m ³ /d)	Jä	1	1	1	8-15
	Ke	1	1	1	8-15
	Mä	1	1	1	8-15
	Nu	2	1	2	8-15
	Tuu	1	1	1	4
Muu vedenjakelualue (50-5000 käyttäjää tai 10-1000m ³ /d)	Jä	0	1	0	4
	Ke	0	1	0	4
	Mä	8	1	8	4
	Nu	3	1	3	4
	Tuu	2	1	2	4
Pieni vedenjakelualue (alle 50 käyttäjää tai muu 401/2001 asetuksen mukainen kohde)	Jä	0	1	0	3
	Ke	0	1	0	3
	Mä	2	1	2	3
	Nu	4	1	4	3
	Tuu	2	1	2	3
Julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot					
Lasten ja nuorten kohteet, kerhotilat, nuorisotilat, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuitot	Jä	4	0,25	1	3
	Ke	4	0,25	1	3
	Mä	3	0,25	0,75	3
	Nu	8	0,25	2	3
	Tuu	7	0,25	1,75	3
Muut kokoontumishuoneistot	Jä	0	0,25	0	3
	Ke	1	0,25	0,25	3
	Mä	1	0,25	0,25	3
	Nu	6	0,25	1,5	3
	Tuu	0	0,25	0	3
Julkinen majoitushuoneisto					
Majoitustoiminta	Jä	4	0,2	0,8	3
	Ke	1	0,2	0,2	3
	Mä	3	0,2	0,6	3
	Nu	4	0,2	0,8	3
	Tuu	10	0,2	2	3
Koulut					
Peruskoulu	Jä	20	0,3	6	5-15
	Ke	13	0,3	3,9	5-15
	Mä	14	0,3	4,2	5-15
	Nu	25	0,3	7,5	5-15
	Tuu	21	0,3	6,3	5-15

Lukio, yliopisto, kansalaisopisto	Jä	1	0,3	0,3	5-15
	Ke	1	0,3	0,3	5-15
	Mä	1	0,3	0,3	5-15
	Nu	4	0,3	1,2	5-15
	Tuu	3	0,3	0,9	5-15
Keskiasteen erl.oppilaitokset	Jä	7	0,3	2,1	5-15
	Ke	3	0,3	0,9	5-15
	Mä	2	0,3	0,6	5-15
	Nu	3	0,3	0,9	5-15
	Tuu	2	0,3	0,6	5-15
Päivä-, lasten tai vanhainkodit					
Päiväkodit	Jä	34	0,3	10,2	5
	Ke	31	0,3	9,3	5
	Mä	17	0,3	5,1	5
	Nu	43	0,3	12,9	5
	Tuu	28	0,3	8,4	5
Lasten leikki ja päivätoiminta	Jä	2	0,25	0,5	3
	Ke	1	0,25	0,25	
	Mä	1	0,25	0,25	3
	Nu	1	0,25	0,325	3
	Tuu	3	0,25	0,75	3
Lastenkodit, koulukodit ja muut vastaavat lastensuojeluyksiköt	Jä	6	0,3	1,8	3
	Ke	3	0,3	0,9	3
	Mä	8	0,3	2,4	3
	Nu	2	0,3	0,6	3
	Tuu	13	0,3	3,9	3
Vanhaikodit ja vastaavat vanhustenhuollon yksiköt	Jä	8	0,3	2,4	5
	Ke	8	0,3	2,4	5
	Mä	4	0,3	1,2	5
	Nu	6	0,3	1,8	5
	Tuu	6	0,3	1,8	5
Muut sosiaalialan yksiköt					
Erityisryhmien kohteet, kehitysvammaisten laitokset, päihdehuoltolain mukaiset laitokset ja muut vastaavat	Jä	12	0,3	3,6	3
	Ke	9	0,3	2,7	3
	Mä	13	0,3	3,9	3
	Nu	7	0,3	2,1	3
	Tuu	8	0,3	2,4	3
Kauneushoitolat					
Kauneushoitola tai muu ihon käsittely	Jä	29	0,25	7,25	3
	Ke	25	0,25	6,25	3
	Mä	12	0,25	3	3
	Nu	18	0,25	4,5	3
	Tuu	16	0,25	4	3

Saunat					
Yleinen sauna	Jä	0	0,5	0	3
	Ke	1	0,5	0,5	3
	Mä	0	0,5	0	3
	Nu	1	0,5	1	3
	Tuu	0	0,5	0,5	3
Yleiset uimahallit					
Uimahalli	Jä	1	1	1	5
	Ke	1	1	1	5
	Mä	0	1	0	5
	Nu	1	1	1	5
	Tuu	1	1	1	5
Uima-allas, uimala	Jä	2	1	2	2
	Ke	1	1	1	2
	Mä	1	1	1	2
	Nu	4	1	4	2
	Tuu	2	1	2	2
Kylpylä	Jä	0	1	0	3
	Ke	0	1	0	3
	Mä	0	1	0	3
	Nu	0	1	0	3
	Tuu	0	1	0	3
Uimarannat					
Asetuksen (177/2008) mukaiset uimarannat	Jä	1	1	1	3
	Ke	0	1	0	3
	Mä	2	1	2	3
	Nu	2	1	2	3
	Tuu	3	1	3	3
Muut yleiset uimarannat ja talviuintipaikat	Jä	2	1	2	3
	Ke	0	1	0	3
	Mä	6	1	6	3
	Nu	4	1	4	3
	Tuu	2	1	2	3
Liikuntatila					
Julkinen kuntosali tai liikuntatila	Jä	14	0,2	2,8	3
	Ke	17	0,2	3,4	3
	Mä	3	0,2	0,6	3
	Nu	12	0,2	2,4	3
	Tuu	19	0,2	3,8	3

Taulukko 4. Terveysturvallisuuden mukaisen valvonnan tarkastusten sisältö

Kohdetyypit ja tarkastusten sisältö sekä (riskinarviointiin liittyviä tekijöitä)	
TsL 13 § 1 mom. 1 kohdan kohteet	asutuksen läheisyys, asukkaiden määrä, asukkaiden häiriöalttius, toiminnan jatkuvuus, melu ja muut päästöt, kemikaalien käsittely ja säilytys, jätehuollon järjestelyt
Julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	yleinen siisteys, käymälät ja muut sosiaalityilat, sisäilman laatu, ilmanvaihto, toiminnan aiheuttama melu (asiakasmäärät, harjoitettavan toiminnan laatu)
Julkinen majoitushuoneisto * hotellit * matkustajakodit ja muu majoitus * leirikeskukset tai vastaavat majoituskohteet	varustelutaso, majoitustilat, yleiset tilat, käymälät ja pesu- ja saunatilat, yleinen siisteys, siivousjärjestelyt, sisäilman laatu, ilmanvaihto (asiakasmäärät)
Yleinen sauna	saunatilat, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät, ilmanvaihto, pintojen ja kalusteiden kunto, yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt (asiakasmäärät)
Yleinen uimahalli, uima-allas, uimamala, uimaranta tai kylpylä * uimahalli * uima-allas, uimamala * kylpylä ja vesipuistot * EU- uimarannat * muut yleiset uimarannat	Uimahallit, kylpylät ym.: henkilöstön allasvesihygieeninen osaaminen, valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuminen, allasveden laatuvaatimusten täyttymisen seuranta, tulokset asiakkaiden nähtävillä, puhdistuslaitteiden toiminta niiden huolto ja käyttötarkkailu, ilmanvaihto, yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt, sauna- ja pesutilat, kalusteiden ja pintojen kunto, jätehuolto (asiakasmäärät) Uimarannat: rannan siivous ja jätehuolto, yleiseen käyttöön tarkoitettu käymälä ja pukeutumistilat, valvontaviranomaisen ottamien valvontanäytteiden tutkimustulokset niitä varten varatulla ilmoitustaululla, kieltotaulu päästää koiria ja muita kotieläimiä uimarannalle (riskit uimaveden laadulle, kävijämäärät)
Koulu tai oppilaitos * peruskoulu * lukio, yliopisto, kansalaisopisto * keskiasteen eril. oppilaitokset	yleinen siisteys ja rakenteiden kunto, siivousohjelma ja -välineet, käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, valaistus, sisäilman laatu, melu, jätehuolto, piha-alueet oppilasmäärät ja tilojen riittävyys suhteessa oppilasmääriin
Päivähoitopaikat, lasten- tai ryhmäperhepäiväkodit, esiopetustilat	yleinen siisteys ja rakenteiden kunto, siivousohjelma ja -välineet, käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, vaatteiden käsittely, valaistus, sisäilman laatu, melu, jätehuolto, piha- ja leikkialueet, lapsimäärät ja tilojen riittävyys suhteessa lapsimääriin
Vanhainkodit, palvelutalot ja muut asumispalvelut	yleinen siisteys ja rakenteiden kunto, siivousohjelma ja -välineet, käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, valaistus, sisäilman laatu, melu, jätehuolto, piha-alueet (asiakasmäärät, omatoimisuus/hoidettavuus)
Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely tai -hoitopaikka, solarium	tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus, ilmanvaihto, siivousjärjestelyt, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät

Julkinen kuntosali tai liikuntatila	tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus, ilmanvaihto, siivousjärjestelyt, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000 m ³ /d)	valvontatutkimusohjelma ja sen toteutumana sekä tutkimustulosten arviointi, henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen, vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus, erityistilanteisiin varautuminen, laitoksen oma käyttötarkkailu, laitoistilojen siisteys ja kunto, kemikaalien käyttö ja varastointi
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää tai vähintään 10 mutta alle 1000 m ³ /d) tai muu asetuksen 1352/2015 mukainen kohde	valvontatutkimusohjelma ja sen toteutumana sekä tutkimustulosten arviointi, henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen, vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus, erityistilanteisiin varautuminen, laitoksen oma käyttötarkkailu, laitoistilojen siisteys ja kunto, kemikaalien käyttö ja varastointi
Talousvettä toimittavat laitokset (alle 50 käyttäjää tai alle 10 m ³ /d) tai muu 401/2001 asetuksen mukainen kohde	soveltaen samat kuin yllä toiminnan laajuus (elintarvikealan yritykset, julkinen tai kaupallinen toiminta)

4 Tupakkalain valvontasuunnitelma

4.1 Johdanto

Tupakkalaissa (549/2016) säädetään toimenpiteistä, joilla pyritään tupakointia vähentämällä ehkäisemään niiden terveysvaarojen ja -haittojen syntymistä, joita tupakointi aiheuttaa tai joiden syntymisalttiutta se lisää. Tupakkalain mukaan kunnan tulee alueellaan valvoa tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista.

Tupakkalain mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva tupakkalain valvontasuunnitelma. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Tätä valvontasuunnitelmaa tehtäessä on otettu huomioon Sosiaali- ja terveysalan lupa ja valvontaviraston(Valvira) laatima valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2020-2024. Valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteitä ohjelmakaudelle 2020–2024 ovat toiminnanharjoittajien omavalvonnan tukeminen, yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa sekä laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö.

Vuonna 2009 astui voimaan tupakkalain muutos, jonka myötä tupakan myynti muuttui luvanvaraiseksi. Tupakkalakiin vuonna 2010 tehdyssä muutoksessa kiellettiin tupakkatuotteiden myynti ja muu luovutus alle 18-vuotiaille. Tämän johdosta Terveysvalvonnan tarkastuksissa tulee varmistaa, ettei myyjä tietoisesti salli tupakan välittämistä alaikäisille. Lakimuutos myös kieltää tupakkatuotteiden esilläpidon 1.1.2012 alkaen ja tupakointikiellot laajentuivat koskemaan mm. perhepäivähoitopaikkoja ja ulkoalueilla järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksia ja katsoimoita.

4.2 Tarkastusten sisällön määrittely

Tupakkalain mukainen myyntipaikan tarkastus sisältää mm. tupakan myynnin omavalvontasuunnitelman tarkastamisen, myyntikielto-opasteiden, mainonnan ja tupakkatuotteiden myyntipisteen tarkastamisen sekä tupakkatuotteiden aitouden ja jäljitettävyyden tarkastaminen. Tarkastuksessa käytetään Valviran laatimia tarkastuslomakkeita, jotka ovat myös Vati-tietojärjestelmän tarkastuslomakepohjina. Tupakkalakiin mahdollisesti tehtävät muutokset otetaan huomioon tarkastusta tehtäessä.

Ravitsemisliikkeissä, joissa on erillinen tupakointitila, tarkastetaan ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten

Mikäli ulkoalueella järjestettävään tapahtumaan tehdään tarkastus terveydensuojeluviranomaisen toimesta, tarkastuksella tarkastetaan myös se, että tupakkalain mukaista tupakointikieltoa noudatetaan tilaisuuksien katoksissa ja katsomoissa sekä muissa tilaisuuden seuraamiseen väliittömästi tarkoitetuissa tiloissa.

Tarkastuksista tehdään tarkastuspöytäkirja valtakunnallisessa asiakastietojärjestelmässä (Vati) ja pöytäkirja lähetetään kohteeseen. Tarkastuspöytäkirjassa annetaan tarvittaessa ohjeita ja toimenpidekehotuksia, jotta lain edellytykset toteutuvat. Mikäli kohteen toiminnassa havaitaan

epäkohtia eikä toimenpidekehotusta noudateta, annetaan kohteelle määräys korjata epäkohdat annetussa määräajassa. Tupakkalain mukainen tarkastus voidaan tehdä yhdessä elintarvike- tai terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen kanssa.

Tupakkalain mukainen valvonta on maksullista. Valvontaa koskevat maksut perustuvat myyntiluvan tai -ilmoituksen käsittelyyn sekä myyntiluvan haltijaan tai ilmoituksen tekijään kohdistuvaan vuosittaiseen valvontamaksuun. Kaikki tupakkalain mukaisen valvonnan kustannukset katetaan vuosittaisista myynnin valvontamaksuista saaduilla tuloilla. Muu tupakkalain mukainen valvonta on näin ollen maksutonta.

4.2.1 Tupakkalain valvonnan painopisteet

Toiminnanharjoittajien omavalvonnan tukeminen

Tupakkalain valvonta tukeutuu viranomaisvalvonnan lisäksi toiminnanharjoittajien itse harjoittamaan valvontaan ja toiminnansäätelyyn ("omavalvonta"). Valvontakohteiden riskinarvioinnin näkökulmasta toiminnanharjoittajien omavalvonnalla ja sen toimivuudella on merkittävä rooli. Omavalvonnan toimivuuden arvioinnissa on mahdollista hyödyntää helposti saatavilla olevia työkaluja, jotka mahdollistaisivat ajantasaisen tilannearvion tekemisen omavalvonnan toimivuudesta yksittäisessä valvontakohteessa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus pyrkii yhteistyössä muiden Uudenmaan valvontayksiköiden kanssa löytämään toimivia menetelmiä toiminnanharjoittajien omavalvonnan tukemiseen.

Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on yhtenäisen valvonta ja yhteistyö. Tätä teemaa tukee tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelman toinen painopiste, yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa. Vuonna 2019 Ympäristökeskus toi sopijakunnille tietoon Terveysvalvonnan halukkuuden osallistua kuntien Hyte-ohjausryhmien toimintaan. Hyte-ohjausryhmien kautta voitaisiin kehittää yhteistyötä tupakkavalvonnan ja ehkäisevän päihdetyön kanssa.

Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin on tullut vaiheittain 20.5.2019 alkaen pakollisina ominaisuuksina turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyjärjestelmän mukainen yksilöllinen tunnistus. Näiden pakkausmerkintöjen avulla pystytään varmistumaan tupakkatuotteen aitoudesta sekä jäljittämään tuote valmistuksesta aina vähittäismyyntiin asti. Uusien pakollisten merkintöjen tarkoituksena on ehkäistä tupakkatuotteiden laittomaa kauppaa. Tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelmakauden painopisteenä ovat savukkeiden ja kääretupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten uudet pakolliset merkinnät.

4.3 Valvontakohteet ja valvontakohteiden tarkastustiheys

Valviran valvontaohjelman mukaan tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito tulisi tarkastaa vähittäismyynti- ja tukkumyyntipaikoissa joka toinen vuosi. Ravintoloissa, joissa on erillinen tupakointitila, tupakointikieltojen ja rajoitusten noudattaminen tulee tarkastaa kerran kolmessa vuodessa.

Keski-Uudenmaan tupakan vähittäismyyntiin valvontakohteet ja niihin suunniteltu tarkastustiheys on esitetty taulukossa 5. Kohteisiin tehdään tarvittaessa lisätarkastuksia, jos tarkastuskäynnillä on jouduttu huomauttamaan epäkohdista tupakkalain noudattamisessa.

Taulukko 5. Tupakkalain mukaisen valvonnan kohteet

Tupakkalain valvontasuunnitelma 2020		Kohteet lkm	Valviran määrittelemä tarkastustiheys (krt/vuosi)	Valviran määrittelyyn mukaiset tarkastukset lkm/vuosi	Suunniteltu tarkastustiheys (krt/vuosi)	Suunnitellut tarkastukset lkm/vuosi
Vähittäismyyntipaikat:	Jä	45	0,5	22,5	0,5	23
	Ke	40	0,5	20	0,5	20
	Mä	31	0,5	15,5	0,5	16
	Nu	41	0,5	20,5	0,5	20
	Tu	43	0,5	21,5	0,5	21
	yht.	200			100	

4.4 Henkilöstöresurssit

Tupakkalain tarkoittamiin viranomaistehtäviin on Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen alueella varattu vuodelle 2020 0,9 henkilötyövuotta.

Henkilöstöresurssit jaetaan seuraavasti:

Suunnitelmallinen valvonta	0,5 htv
Lupakäsittely, tupakointikiellot, neuvonta, toiminnan kehittäminen ja raportointi	0,4 htv

Vuonna 2017 uutena asiana tulivat asuntoyhteisöjen tupakointikiellot. Asuntoyhteisö voi hakea kunnalta tupakointikieltoa. Toistaiseksi tupakointikieltopäätöksiä on tehty vain muutamia. Seuraavat vuodet näyttävät kuinka paljon päätökset ja niiden valvonta tulevat työllistämään.

4.5 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto, näytteiden tutkiminen ja laboratoriot

Tupakkalain valvontaan ei sisälly Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa suunnitelmallista näytteenottoa vuonna 2020. Suunnitelmallisen näytteenoton puuttuessa ei käytettävää laboratorioita ole myöskään määritelty.

4.6 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Valvontasuunnitelman toteutumisista arvioidaan seuraavien tekijöiden osalta:

4.6.1 Tarkastusten määrä ja kattavuus valvontakohdetyypeittäin

Asiakastietojärjestelmästä kerätään vuosittain toteutuneet tarkastukset. Tarkastusten määrää verrataan suunniteltuun tarkastusmäärään. Jos edellä mainittujen tarkastusten määrässä on eroja, syyt kirjataan. Mikäli tavoitteisiin ei päästä, mainitaan mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä, jotta tavoitteisiin päästäisiin seuraavalla suunnitelmakaudella.

Tarkastusten kattavuutta arvioitaessa lasketaan, montako kohdetta kaikista tupakkalain mukaisista valvontakohteista on tarkastettu vuosittain. Tarkastusten kattavuuden yhteydessä arvioidaan myös se, miten hyvin kohteille annettuja toimenpidekehotuksia on pystytty valvomaan.

4.6.2 Painopistealueiden valvonnan toteutuminen

Raportoinnissa arvioidaan, miten hyvin valvonnassa on huomioitu Valviran valtakunnalliset tupakkalain valvonnan painopistealueet.

4.6.3 Voimavarojen riittävyys

Voimavarojen riittävyyden arvioinnissa selvitetään, kuinka paljon voimavaroja on käytetty kunnan tupakkalain mukaiseen valvontaan ja verrataan sitä Valviran määrittelemään valvontatarpeeseen (toteumaluku= toteutunut valvonta/laskennallinen valvontatarve).

4.6.4 Raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen väliarviointi tehdään valvontayksikön sisäisesti elokuussa. Lopullinen arviointi tehdään aina seuraavan vuoden tammikuussa ja se käsitellään maaliskuussa Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnassa. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi lähetetään tiedoksi aluehallintovirastoon valvontavuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

5 Suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluista 2018-2020

5.1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 § mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämisestä eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Kunnallisessa suunnitelmassa tulee kuvata miten kunnaneläinlääkäreille eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Suunnitelmassa on esitettävä valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi. Kunnan on suunnitelmassa osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Eläinlääkintähuollon soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi mm.

- elintarvikelaissa (23/2006)
- eläintautilaissa (441/2013)
- eläinsuojelulaissa (247/1996)
- eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006)
- eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014)
- sivutuotelaissa (517/2015)

5.2 Toimintaympäristö

Eläinlääkintähuoltolain uudistuttua marraskuussa 2009 valtio ryhtyi ostamaan kunnilta eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää viranomaisvalvontaa. Tavoitteena on ollut entistä selkeämmin erottaa valvontatehtävät eläinlääkäripalveluista ja perustaa kuntiin päätoimisia valvontaeläinlääkäriä virkoja. Valvontaeläinlääkärijärjestelmä on osoittautunut toimivaksi eli valvonta on parantunut sekä laadullisesti että määrällisesti. Kunnat järjestävät valtion vastuulla olevien eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevien tehtävien hoitamisen. Kunnille maksetaan näistä valvontatehtävistä todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista.

Eryteisesti eläinten hyvinvoinnin valvonnan toimivuus ja luotettavuus on korostetusti ollut esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa viime vuosina ja jatkossa myös kuluttajien eettiset valinnat

tulevat entistä enemmän ohjaamaan eläinten hyvinvointiin liittyvää keskustelua. Eläinsuojelulain kokonaisuudistus voi lähivuosina muokata valvonnan toimintaympäristöä.

Eläintautitilanne on säilynyt maassamme vastustettavien eläintautien osalta hyvänä huolimatta kansainvälisen eläinliikenteen kasvusta ja eläintautitilanteen huononemisesta lähialueilla, mikä osaltaan korostaa poikkeustilanteisiin varautumisen tärkeyttä.

Eläinlääkäripalvelujen tarpeeseen vaikuttavat tuotantoeläintilojen määrän edelleen jatkuva väheneminen ja tuotantoeläinten keskittyminen yhä suurempiin yksiköihin. Lemmikit ovat tämän päivän yhteiskunnassa perheenjäsenen asemassa ja lemmikkeihin kohdistuville eläinlääkäripalveluille asetetaan yhä suurempia odotuksia ja vaatimuksia. Hevostaloudella on yhä kasvava rooli eläinlääkäripalvelujen käyttäjänä sekä elinkeino- että harrastetoimintana. Yksityisten eläinlääkäripalveluiden määrä ja palveluvalikoima kasvaa edelleen ja entistä suurempi osa eläinlääkäripalveluista on yksityisten tuottamia. Tämä on lisännyt keskustelua yksityisten ja kuntien roolista eläinlääkäripalveluiden tuottajina.

Maakuntaudistuksen on suunniteltu tulevan voimaan vuoden 2020 alussa. Tämä tulee aiheuttamaan muutoksia eläinlääkintähuollon järjestämisessä kautta koko maan. Aluehallintovirastot yhdistyvät maakuntiin, joihin siirtyy myös kuntien ympäristöterveydenhuolto kokonaisuutena. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristöterveydenhuolto on aktiivisesti mukana maakunnan suunnittelussa yhdessä muun Uudenmaan vastaavien yksiköiden kanssa.

5.3 Toimintaympäristö Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueella

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus aloitti toimintansa huhtikuun alussa vuonna 2009. Isäntäkuntana toimii Tuusula. Asukas pohja alueella on n. 175 000 asukasta. Ympäristökeskukseen yhdistyivät ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelu Järvenpäästä, Mäntsälästä ja Tuusulasta. Kerava liittyi mukaan 1.6.2009. Mäntsälän eläinlääkäripalvelut hankitaan virka- ja päivystysaikana ostopalveluna Helsingin yliopiston Tuotantoeläinsairaalaalta. Sopimus on voimassa vuoden 2021 loppuun. Vuoden 2013 alusta ympäristökeskuksen sopijakuntien määrä lisääntyi Nurmijärven liittyessä mukaan.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kunnat Mäntsälää lukuun ottamatta muodostavat eläinlääkintähuollon päivystysalueen.

Valvontaeläinlääkärin virka on täytetty 1.8.2012 alkaen. Valvontaeläinlääkärin työtehtäviin kuuluvat eläinsuojeluasiat ja tarttuviin eläintauteihin liittyvät asiat.

5.4 Voimavarat

Kunnaneläinlääkäri on kunnassa virkasuhteessa toimiva eläinlääkäri, joka hoitaa eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä. Kunnaneläinlääkärin tehtävänimike voi olla muu kuin kunnaneläinlääkäri esim. valvontaeläinlääkäri, terveysvalvonnan johtaja tai hygieenikko. Tiettyjen lakien, kuten eläinsuojelu- ja eläintautilain nojalla kunnaneläinlääkäri on viranomaisen.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen palveluksessa työskentelee kahdeksan eläinlääkäriä: kolme hygieenikkoa, neljä praktikkoa ja valvontaeläinlääkäri. Hygieenikot ovat eläinlääkintähuollon päällikkö, terveysvalvonnan päällikkö sekä hygieenikkoeläinlääkäri. Eläinlääkintähuollon päällikkö vastaa eläinlääkintähuollon toteutumisesta ja toimii praktikkoeläinlääkäreiden esimiehenä. Sen lisäksi hän tekee elintarvikevalvonnan laitosvalvontaa noin 30-40 % työajastaan. Terveysvalvonnan päällikkö toimii terveysvalvonnan yksikön johtajana ja hänellä on muutamia elintarvikevalvonnan tarkastuskohteita. Hygieenikkoeläinlääkäriin tehtäviin kuuluu elintarvikevalvonta (mm. laitosvalvonta ja maidontuotantotilojen hygieeniset tarkastukset) ja osittain sivutuotevalvonta.

Praktikkoeläinlääkärit hoitavat Järvenpään, Keravan, Nurmijärven ja Tuusulan alueella kotieläinten peruseläinlääkäripalvelut, kiireellisen eläinlääkäriavun, eläinten vientitodistukset sekä mahdollisuuksien mukaan päivystysaikana kiireelliset eläinsuojeluasiat ja tarttuviin eläintauteihin liittyvät tehtävät. Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää eläinsuojelu- eikä eläintautipäivystystä. Kaikilla praktikkoeläinlääkäreillä on samat vastuualueet ja kaikki tekevät kaikkia tehtäviä tarvittaessa minkä vaan ympäristökeskuksen sopijakunnan alueella.

Kunnan tulee ensisijaisesti järjestää kiireellinen eläinlääkäriapu alueellaan oleville kotieläimille kaikkina vuorokaudenaikoina. Tätä palvelua varten on olemassa riittävät resurssit. Toimialueen, lukuun ottamatta Mäntsälää, potilaista 93 % on pieneläimiä. Muille kuin hyötyeläimille järjestetään peruseläinlääkäripalveluja mahdollisuuksien mukaan kiireelliseltä eläinlääkäriavun antolta jäävällä ajalla. Sopijakuntien alueella sekä naapurikunnissa on useita yksityisiä eläinlääkäripalveluja tarjoavia yrityksiä.

Mäntsälän eläinlääkäripalvelut sekä virka- että päivystysaikana hoitaa Helsingin yliopisto. Tällä hetkellä oleva sopimus on voimassa vuoden 2021 loppuun.

Eläinsuojeluasiat ja tarttuviin eläintauteihin liittyvät tehtävät hoitaa Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen valvontaeläinlääkäri virka-aikana.

Ympäristökeskuksen palveluksessa on yksi vakituinen pieneläinhoitaja, joka työskentelee Tuusulan vastaanotolla. Hän tekee ajanvarauksen myös Nurmijärven vastaanoton osalta. Henkilöltä vaadittava koulutus on pieneläinhoitajan ammattitutkinto. Pieneläinhoitaja toimii eläinlääkäreiden apuna. Praktikot huolehtivat, että hän tekee vain hoitajalle kuuluvia tehtäviä. Pieneläinhoitajalle kuuluvat tehtävät on kirjattu. Vuodelle 2018 saadaan palkata kaksi määräaikaista pieneläinhoitajaa mm. työmäärän kasvun takia.

Vastaanottojen siivous ja muut huoltopalvelut hankitaan kuntien siivous- ja kiinteistöhuoltoyksiköiltä. Välinehuollon hoitaa pieneläinhoitaja sillä vastaanotolla, jossa hän työskentelee ja muilla vastaanotoilla eläinlääkärit hoitavat asian itse. Tuusulan kunnan tietohallintoyksikkö huolehtii atk-palveluista. Eläinlääkintähuollon yksiköllä on käytettävissä toimistopalveluja ympäristökeskuksen hallinto- ja toimistosiheteereiltä. Yhden toimistosiheteerin työnkuvaan kuuluu mm. eläinlääkintähuollon asiat.

Päivystysrenkaassa on neljä päivystäjää. Vuosilomien ja tarvittaessa pidempien tai yhtäaikaisten koulutusten sekä sairauslomien ajaksi palkataan sijaisia. Eläinlääkintähuollon päällikkö vastaa edellä mainittujen sijaisten hankkimisesta. Äkillisissä tapauksissa sijaisten saaminen on erittäin

hankalaa sekä eläinlääkärien että hoitajan osalta. Praktikot ovat hankkineet ulkopuolisia eläinlääkäreitä hoitamaan päivystyksen puolestaan, mikäli eivät itse päivystä. Viime vuosina ulkopuoliset päivystäjät ovat tehneet suurimman osan päivystyksistä.

Toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että kaikki sen virallista valvontaa harjoittava henkilöstö pysyy ajan tasalla toimivaltansa alalla ja saa säännöllistä lisäkoulutusta tarvittaessa. (Valvonta-asetus (EY) N:o 882/2004, 6. artikla)

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammattitoiminnan edellyttämää ammattitaitoa sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Eläinlääkäriammattin harjoittajan työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammattinharjoittaja voi osallistua tarvittavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen. (Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta 29/2000, 18 §) Kunnaneläinlääkäri tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja perehtynyt virkaan kuuluviin tehtäviin. (EiHL 16 §)

Kunta työnantajana huolehtii, että kunnaneläinlääkäri virkaan valitaan tehtävään päteviä henkilöitä. Kunnaneläinlääkäri virkaan edellytetään tutkintoon perustuvan ja erikseen myönnetyn pätevyuden lisäksi, että tehtävään valittavalla henkilöllä on riittävästi osaamista tehtävien hoitoon. Kunta varmistaa, että kunnan valvovilla viranomaisilla on riittävä ja asianmukainen hallintomenettelyjen tuntemus. Riittävään osaamiseen kuuluu myös tehtävien edellyttämä kielitaito. Tehtävänjaossa on huomioitava, että osa eläinlääkintähuollon tehtävistä on varattu ainoastaan eläinlääkäriin tehtäviksi. Esimerkiksi lääkkeiden luovutus vastaanotolta edellyttää aina eläinlääkäriin päätöstä asiasta samoin eläinlääkinnällinen tutkimus, eläimen taudinmääritys ja näihin liittyvistä hoidoista ja lääkityksistä päättäminen. Myös monet valvontatehtävät edellyttävät eläinlääkäriin tutkintoa.

Kunta työnantajana huolehtii, että eläinlääkintähuollon henkilöstöllä on riittävät mahdollisuudet osallistua täydennyskoulutukseen. Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan ympäristöterveydenhuollon henkilökunnan olisi päästävä osallistumaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen vähintään kahdeksana päivänä vuodessa.

Ympäristökeskuksessa terveystalvonnan ja eläinlääkintähuollon päällikön pätevyysvaatimuksena on eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinto sekä elintarvikehygieenikotutkinto. Muiden eläinlääkärien pätevyysvaatimuksena on eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinto. Sijaisiksi voidaan palkata myös eläinlääketieteen kandidaatteja, joilla on oikeus toimia kunnaneläinlääkärien sijaisena. Palkattavien eläinlääkäreiden tai eläinlääketieteen kandidaattien pätevyys tarkistetaan ennen virkamääräystä Eviran Eläinlääkärirekisterin tietopalvelusta.

Eläinlääkäreiden koulutustarpeet käsitellään vuosittain kehityskeskusteluissa ja yksikkökokouksissa ja koulutukset suunnitellaan huomioiden tuleva koulutustarjonta. Käytännössä kaikki vakituiset viranhaltijat sekä pitkäaikaiset sijaiset voivat osallistua yhteen tai kahteen työhön liittyvään maksulliseen koulutukseen vuodessa. Viranhaltijat osallistuvat aluehallintoviraston tai Eviran järjestämiin maksuttomiin koulutuksiin kuten kunnaneläinlääkärien neuvottelupäiville, tarttuvien tautien päivään ja lääkepäivään. Työnantajan hyväksymistä viikonloppukoulutuksista viranhaltijat saavat korvauksena palkallisen vapaapäivän/koulutuspäivä.

5.5 Tietojärjestelmät

Praktikkoeläinlääkäreiden käytössä on vuonna 2014 käyttöön otettu KliniQ-eläinlääkäriohjelma, joka sisältää ajanvarausohjelman, asiakasrekisterin, laskutuksen ja lääkekirjanpidon. Asiakasrekisteri on yhteinen kaikilla vastaanotoilla. Vuonna 2015 on otettu käyttöön nettiajanvaraus Tuusulan ja Nurmijärven vastaanotoilla. Sijaiset käyttävät samaa ohjelmaa ja kaikilla käyttäjillä on omat käyttäjätunnukset. Ohjelman varmuuskopiot ovat Tuusulan kunnan palvelimella, josta huolehtii kunnan tietohallinnon yksikkö, kuten kaikesta muustakin tietohallintoon liittyvistä asioista. Kaikki vakituiset ja sijaiset allekirjoittavat kunnan tietoturvasopimuksen.

Eläinlääkäreillä on vastaanotoiltaan yhteys Tuusulan kunnan tietoverkkoon. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen yhteiselle verkkoasemalle pääsevät kaikki ympäristökeskuksen työntekijät. Eläinlääkintähuollon yhteiseen kansioon on talletettu ohjeita ja lomakkeita. Praktikkoeläinlääkärit voivat lisäksi käyttää TerveKuu-asiakastietojärjestelmää, jota pääasiassa käyttää terveysvalvonta ja ympäristövalvonta. Eläinlääkäreillä on käytössään älypuhelimet.

TerveKuu-asiakastietojärjestelmään valvontaeläinlääkäri tallentaa tiedot eläinsuojelutarkastuksista. Eläinsuojelutarkastuksista tehdään tarkastuspöytäkirja tai päätös joko itsejäljentävälle lomakkeelle tai sähköisesti täytettävälle lomakkeelle. Eläinsuojeluasiakirjat säilytetään arkistonmuodostamissuunnitelman mukaisesti.

Eläintautitarkastuksiin liittyvät asiakirjat ovat joko praktikoilla tai valvontaeläinlääkärillä riippuen siitä kuka on asian hoitanut. Kaikki muut eläinlääkintähuoltoa koskevat asiakirjat ovat ympäristökeskuksen toimitiloissa joko yhteisessä arkistossa tai kullakin hygieenikkoeläinlääkärillä omansa.

TRACES-tietojärjestelmän (Trade Control and Expert System) käyttäjätunnukset ovat kahdella praktikkoeläinlääkärillä. TRACES on kehitetty varmentamaan elävien eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyden ja valvonta niin EU maiden välisessä sisämarkkinakaupassa kuin tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista.

Naseva- ja Sikava -tietojärjestelmiä käyttävät praktikat terveydenhuoltokäynneillään. Naseva on nauttilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä ja vastaavasti Sikava on terveydenhuollon seurantajärjestelmä sikaloille. Eläintenpitäjärekisterin käyttäjätunnukset ovat valvontaeläinlääkärillä ja eläinlääkintähuollon päälliköllä. Eläintenpitokieltorekisteriin hakee jokainen eläinlääkäri itse käyttäjätunnukset.

Eläinlääkintähuollon yksikkö ottaa käyttöön valtakunnallisen eläinlääkintähuollon tietojärjestelmän (ELVI) heti sen tullessa mahdolliseksi kuntakäytössä. Tämän hetken suunnitelman mukaan ELVI tulisi kunnaneläinlääkärien käyttöön vuonna 2019. Sitä on tarkoitus käyttää valvontatehtävissä, kuten eläinsuojelussa. Kartturi-sovellukseen voi myös kunnaneläinlääkäri hakea käyttöoikeuksia. Ohjelmaa tarvitaan hallinnoitaessa helposti leviäviä eläintauteja.

Eläinlääkärit osallistuvat tarpeensa mukaan tietojärjestelmiin liittyviin koulutuksiin, mm. Eviran järjestämään Traces-koulutukseen tai kunnan tietohallintoyksikön järjestämiin koulutuksiin.

Tarpeen vaatiessa käytetään muitakin Eviran hallitsema rekisterejä ja tietojärjestelmiä, jonne haetaan käyttöoikeus. Siirtyminen maakuntiin tulee vaikuttamaan käytettäviin tietojärjestelmiin.

5.6 Yhteistyö ja viestintä

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksella on viestintäsuunnitelma/-ohje ja viestintätiimi. Eläinlääkintähuollon toimialaan liittyvästä tiedottamisesta vastaa pääasiassa eläinlääkintähuollon päällikkö. Terveysvalvonnan toimialaan liittyvästä tiedottamisesta vastaa terveysvalvonnan päällikkö. Myös praktikot ja valvontaeläinlääkäri voivat antaa toimialaansa koskevia tietoja tiedotusvälineille ja yleisölle. Eläintautiasioissa tiedotusvastuu on Eviralla tai läänineläinlääkärillä. Erityistilanteiden tiedotuksessa toimitaan ympäristökeskuksen erityistilannesuunnitelman ja Tuusulan kunnan viestintäsuunnitelman mukaisesti.

Yhteydenpitoa muihin viranomaisiin tekevät kaikki ympäristökeskuksen eläinlääkärit asiasta riippuen.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksella on omat internetsivut, joiden ylläpidosta vastaa ympäristökeskuksen viestinnästä vastaavat henkilöt. Internetsivuille on koottu keskeistä tietoa eläinlääkintähuollosta. Sivujen muokkaaminen tapahtuu helposti ottamalla yhteyttä pääkäyttäjiin. Pääkäyttäjät pääsevät myös Tuusulan kunnan internetsivuille. Muiden sopijakuntien sivuilta on linkki ympäristökeskuksen sivuille ja haluttaessa tiedotteita sopijakuntien sivuille, tapahtuu se kuntien tiedottajien kautta.

5.7 Maksut

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta vahvistaa taksat. Ympäristöterveydenhuollon maksutaksaan sisältyvät myös eläinlääkintähuollon maksulliset suoritteet kuten maidontuotantotilojen hygieniatarkastus. Eläinlääkintähuollon maksutaksassa on vahvistettu klinikkamaksun suuruus. Löytöeläinten hoidosta peritään taksan mukaiset maksut. Keskitetystä päivystysaikaisesta maksullisesta yhteydenottopalvelusta peritään ympäristölautakunnan vahvistama maksu.

Praktikot noudattavat kunnalliseläinlääkäritaksaa eläinlääkäripalveluissa. Mäntsälän kunnalle eläinlääkäripalvelut hankitaan ostopalveluna. Sopimuksen mukaisesti palveluntuottaja perii asiakailta enintään tarjousasiakirjaan liitetyn hinnaston mukaiset asiakasmaksut. Palveluntuottajalla on oikeus sopimuskauden aikana muuttaa hintaa palvelun yleistä kustannuskehitystä vastaavasti.

Päivystysaikaisen maksullisen yhteydenottopalvelun puhelinpalveluhinta on arkisin klo 15-22 1,52 €/min ja klo 22-08 3,56 €/min. Viikonloppuisin ja arkipyhinä edellä mainittu halvempi hinta on voimassa klo 08-22 ja kalliimpi hinta voimassa klo 22-08.

Muut taksat on esitetty Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen internetsivuilla www.keskiuudenmaanymparistokeskus.fi. Tuotantoeläinsairaalan asiakasmaksut ovat nähtävissä tuotantoeläinsairaalan tiloissa.

5.8 Eläinten terveyden valvonta

Kunnan on huolehdittava eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten lääkitsemislaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti.

5.8.1 Eläintautivalmius

Epäily tarttuvan eläntaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Kunnan- tai läänineläinlääkärin on viipymättä tutkittava eläin, jossa epäillään vastustettavaa tai uutta vakavaa eläintautia ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteiden ottamisesta tekee Evira. Epäilyn kynnyks on syytä pitää riittävän alhaisena, koska Suomen hyvä eläintautitilanne saattaa erityisesti lisääntyvän kansainvälisen eläinkaupan ja muun liikenteen vuoksi muuttua nopeasti. Jos kyseessä on virallinen eläintautiepäily, aluehallintovirasto voi antaa pitopaikalle välttämättömiä toimenpiteitä koskevan päätöksen taudin leviämisen estämiseksi. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto. Eläintautitilanteessa aluehallintoviraston on varmistettava toimenpiteet tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi, taudin alkuperän ja levinneisyyden selvittäminen ja tapauksen jälkihoito sekä yhteistyö elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi ja uusien tartuntojen torjumiseksi.

Kunnaneläinlääkärit ovat paikallistason viranomaisia eläintautivalvonnassa. Evira ja aluehallintovirasto ovat laatineet yksityiskohtaiset toimintaohjeet helposti leviävien eläintautien varalta. Läänineläinlääkärillä on tarvittaessa oikeus määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella aluehallintoviraston toimialueella ja Eviralla on vastaava oikeus koko maan osalta.

Valmiuseläinlääkärit ovat sellaisia kunnaneläinlääkäreitä, jotka ovat saaneet lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Valvontaeläinlääkäri toimii valmiuseläinlääkärinä ja osallistuu säännöllisesti valmiuskoulutuksiin ja eläintautikoulutuksiin. Praktikkoeläinlääkärit osallistuvat mahdollisuuksiensa mukaisesti eläintautikoulutuksiin kuten Tarttuvat taudit -koulutuspäivään.

Eläintautitapauksesta riippuen jaetaan tehtävien hoito kaikkien ympäristökeskuksen eläinlääkäreiden (myös hygieenikot) kesken. Tehtävien jakamisesta vastaa eläinlääkintähuollon päällikkö. Praktikoista vähintään yksi hoitaa kiireellisen eläinlääkäriavun antamisen ja kaikki ei-kiireelliset toimenpiteet siirretään muiden keskittyessä eläntaudin torjuntaan. Eläinlääkärivastaanotoilla on suojavarusteita eläintautitapausten varalle.

5.8.2 Eläintautien ilmoittaminen

Jokaista eläinlääkäriä koskee velvoite ilmoittaa vastustettavan, ilmoitettavan tai uuden vakavan eläntaudin esiintymisestä tai epäilystä kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastoon (EtL 15 §)

Lakisääteisesti vastustettavia eläintauteja ja ilmoitettavia eläintauteja koskee kunnaneläinlääkärin ja aluehallintoviraston velvollisuus ilmoittaa eläintaudin esiintymisestä tai epäilystä maa- ja metsätalousministeriön eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta annetun asetuksen (1010/2013) mukaisesti.

Kunnaneläinlääkärinä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkäriä on kirjattu eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1010/2013) 15 §:ään.

Eläinlääkärin on ilmoitettava vastustettavan eläintaudin epäilystä tai todetusta taudista viipymättä. Yksityinen eläinlääkäri ilmoittaa kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle ja kunnaneläinlääkäri ilmoittaa aluehallintovirastolle. Helposti leviävästä, vaarallisesta ja uudesta vakavasta eläintaudista on ilmoitettava välittömästi, myös päivystysaikana. Valvottavista ja MMM:n asetuksessa 1010/2013 luetelluista eläintaudeista on ilmoitettava seuraavana arkipäivänä. Muista ilmoitettavista eläintaudeista ilmoitetaan vain kuukausiyhteenvedossa. Vastustettavat ja ilmoitettavat eläintaudit on lueteltu lainsäädännön lisäksi Eviran internetsivuilla.

Praktikkoeläinlääkärit toimittavat itse oman kuukausiyhteenvedonsa aluehallintovirastolle kuukausittain.

Näytteenotto- ja lähetysohjeet eläintautitutkimuksiin löytyvät Eviran internetsivuilta (www.evira.fi).

Epäillessään vastustettavaa eläintautia praktikon tulee välittömästi ilmoittaa asiasta läänineläinlääkärille, valvontaeläinlääkärille ja eläinlääkintähuollon päällikölle. Päivystävän läänineläinlääkärin saa virka-ajan ulkopuolella tietää Eviran puhelinvastaaajasta.

Praktikot ilmoittavat toteamansa zoonoosit eläinlääkintähuollon tai terveysvalvonnan päällikölle. Eläinlääkintähuollon päällikkö ilmoittaa tietoonsa tulleista zoonooseista terveysvalvonnan päällikölle ja päinvastoin. Samassa yhteydessä sovitaan ilmoittamisesta terveysviranomaisille. Terveysvalvonnassa on toimiva ruokamyrkytys- ja epidemiatyöryhmä, jossa on edustettuina kaikkien kuntien tartuntataudeista vastaavat terveysviranomaiset, joille tieto zoonooseista saadaan välitettyä ja tieto kulkee myös toisinpäin.

5.8.3 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveysvalvonta

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaudeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveysvalvonnan vähimmäistasosta. Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sika-iloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveysvalvontaan lampaiden ja vuohien maedi-visnan sekä scrapien varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta. (Vna 838/2013). Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveysvalvonta- ja näytteenotto-ohjelmaa.

Toiminta-alueella on tiedossa neljä-viisi lammastilaa, jotka kuuluvat lampaiden ja vuohien vapaaehtoiseen maedi-visna- ja scrapievalvontaohjelmiin. Omistajat tilaavat terveysvalvontaohjelmiin kuuluvat tilakäynnit praktikkoeläinlääkäreiltä.

Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaa noudattavia kanaloita on tiedossa yksi-kaksi. Praktikkoeläinlääkäri huolehtii viranomaisnäytteenotosta ja seuraa, että toimija ottaa ohjelmaan kuuluvat näytteet.

5.8.4 Muu eläintautivalvonta

Evira pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Suurin osa pyydetystä näytteistä perustuu EU:n yhteiseen lainsäädäntöön, ja Evira on raportointivollinen seurantaohjelmien toteutumisesta maa- ja metsätalousministeriölle ja Euroopan Unionille. Mikäli seurantanäytteiden ottopyyntö kohdistuu ympäristökeskuksen toimialueelle, ottaa näytteet tapauksesta riippuen joko valvontaeläinlääkäri tai praktikkoeläinlääkäri. Näytteiden otossa ja siihen liittyvissä asioissa noudatetaan Eviran antamia ohjeita ja aikatauluja.

Toimialueella on yksi hevosten alkiontuotanto- ja alkionkeräysryhmä sekä hevosten keinosiemennysasema Mäntsälässä, jota valvoo valvontaeläinlääkäri.

5.9 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

5.9.1 Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirasto seuraa saapuvia eriä TRACES-järjestelmän avulla ja määrää kunnaneläinlääkärin tarvittaessa tarkastamaan saapuneet erät. Kaikki Suomeen saapuneet märehitjät ja siat tarkastetaan Eviran ohjeiden mukaisesti kahden arkipäivän sisällä saapumisesta ja eläimiltä otetaan verinäytteet. Muiden erien osalta suositellaan tarkastamaan uusien toimijoiden osalta ensimmäinen saapunut erä ja seuraavien tarkastusten tarve arvioidaan ensimmäisen tarkastuksen perusteella. Kunkin toimijan osalta tulisi tarkastaa vähintään yksi saapunut erä vuodessa. Kunnaneläinlääkäri voi seurata saapuvia eriä TRACES-järjestelmässä ja tehdä saapuneiden erien tarkastuksia myös ilman aluehallintoviraston kehoitusta. Virkaeläinlääkärin on aina ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä.

Silloin kun sisämarkkinatuonnin terveystodistus on laadittu Tracesissa, niin erän tarkastus raportoidaan täyttämällä valvontaosio TRACES-järjestelmään. Valvontaosioon kirjataan tieto siitä, täyttääkö saapunut erä lainsäädännön eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevat vaatimukset. Jos erä ei olehyväksyttävissä, niin silloin kirjataan erikseen tieto havaituista puutteista, esimerkiksi, jos terveystodistuksessa on virheitä sekä mahdolliset tehdyt toimenpiteet. Valvontaosio täytetään, vaikka puutteita ei olisikaan ja siinäkin tapauksessa, että erälle on tehty pelkkä asiakirjatarkastus.

Mikäli saapuva erä/eläin ei täytä ehtoja, ryhtyy valvontaeläinlääkäri tai praktikkoeläinlääkäri tai kummatkin yhdessä lainsäädännön mukaisesti toimenpiteisiin. Eläin käydään tarkastamassa ja tarkastuskertomus toimitetaan aluehallintovirastoon. Aluehallintovirasto tekee asiaan liittyvät hallintopäätökset.

Sisämarkkinavientiin liittyvät vientitarkastukset tekevät praktikkoeläinlääkärit, jotka myös myöntävät vientitodistukset. Sisämarkkinavientitodistuksia myönnetään pääasiassa hevosten vienteihin.

5.9.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Viejän on varmistettava, että viennin kohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Jos kyseisten eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja. Viejien on rekisteröidyttävä Eviran ylläpitämään viejärekisteriin. Ennen eläinlääkintötodistuksen myöntämistä on varmistettava, että viejä on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen viejäksi Eviran ylläpitämään viejärekisteriin pyytämällä viejältä nähtäväksi tosite tämän rekisteriin jättämästä ilmoituksesta.

Vain kunnaneläinlääkärit, Eviran tarkastuseläinlääkärit ja poroteurastamoja valvovat aluehallintoviraston tarkastuseläinlääkärit voivat myöntää virallisia eläinlääkintötodistuksia eläimille ja eläimistä saaduille tuotteille EU:n ulkopuoliseen vientiin. Venäjän/Euraasian talousliiton ja Kiinaan -viennissä edellytetään lisäksi, että todistuksia myöntävät virkaeläinlääkärit ovat osallistuneet Eviran järjestämiin vientikoulutuksiin.

Praktikkoeläinlääkärit tekevät vientitarkastukset ja myöntävät vientitodistukset EU:n ulkopuolisiin maihin kohdistuvien eläinten vientien osalta.

5.9.3 Tuonti EU:n ulkopuolisista maista

EU:n ulkopuolisista kolmansista maista tuotavat elävät eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta ja eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta tuojalle jää todisteeksi yleinen eläinlääkinnällinen tuloasiakirja eli CVED-todistus. Poikkeuksena ei-kaupallisina siirtoina matkustajan mukana kulkevat lemmikkieläimet saapuvat Tulliin hyväksytyjen saapumispaikkojen kautta. Tuodut erät eivät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Joissakin tapauksissa tuonnin salliminen edellyttää erityistä jälkivalvontaa määräpaikassa. Tämä koskee tiettyjä TRACES järjestelmässä kanavoituja sivutuotteita sekä tuontiluvalla Suomeen tuotavia tutkimusnäytteitä.

Paikallinen valvova viranomaisena eli kunnaneläinlääkäri saa tiedon EU:n ulkopuolisista maista tuotavista määräpaikassa erityisesti valvottavista eläin- ja tuote-eristä TRACES-järjestelmän välityksellä. Praktikkoeläinlääkäri suorittaa saamansa tiedon perusteella tarvittavat toimenpiteet, kuten kanavoinnin kuittauksen 15 päivän sisällä tuotteen saapumisesta. Tarvittaessa tulevat kyseeseen erän tarkastus määräpaikassa, eristys, näytteenotto tai muut lainsäädännön vaatimukset eläintautien leviämisen estämiseksi.

5.10 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Voimassa olevan eläinsuojelulainsäädännön noudattamista valvotaan eläinsuojelutarkastuksissa. Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinten suojelusta annettuja säädöksiä on rikottu, eläinsuojeluviranomaisen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin pakkokeinoihin. Jos eläinsuojeluviranomaisella on syytä epäillä, että eläinsuojelulainsäädäntöä on rikottu ja kun hän tekee eläinsuojelupäätöksen, hän on velvollinen tekemään asiasta ilmoituksen poliisille.

Epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten tai lopetusasetuksen vastaisella tavalla, aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveysuojeluvallontaa hoitavalla viranhaltijalla, poliisilla sekä aluehallintoviraston valtuuttamalla eläinsuojeluvallontajalla on oikeus tarkastuksen tekemiseen. Tarkastuksen tekijällä on oikeus päästä kaikkiin tiloihin, joissa eläimiä pidetään. Eläinsuojelutarkastuksen suorittajalla on oikeus tarvittaessa ottaa korvaukset tarkastusta varten tarvittavia näytteitä. Käynnillä tarkastetaan paitsi itse eläimet ja eläinten pitopaikka ja pitopaikan olosuhteet, myös eläimiä varten tarkoitettu ruoka ja juoma sekä välineet ja varusteet. Käynnillä voidaan tarkastaa myös luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan edellyttämä eläinluettelo, tuotantoeläimiä koskeva kirjanpito sekä lopetusasetuksessa edellytetyt asiakirjat.

5.10.1 Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset ja luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta

Epäilyyn perustuvan eläinsuojelutarkastuksen tekee useimmiten kunnan virkaeläinlääkäri. Paikallisen eläinsuojeluviranomaisen pyynnöstä vastuu tarkastuksen ja päätöksen tekemisestä vaikeimpien eläinsuojelutehtävien osalta voidaan kuitenkin siirtää kunnalta läänineläinlääkärille. Kunta voi pyytää tapauksen siirtoa aluehallintovirastolle esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä, ja kieltoa tai määräystä on tarvetta tehostaa uhkasakolla tai teettämishallalla. Kunta voi pyytää tapauksen siirtoa aluehallintovirastolle myös esimerkiksi tilanteessa, jossa tarkastuskohteessa on useita eläimiä, joiden osalta on tarve ryhtyä eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinsuojelulainsäädännön rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitettua luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat, lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat sekä paikat joissa harjoitetaan eläinten lopetustoimintaa. Ilman epäilyä tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa sekä epäilyyn perustuvat että ilmoitustenvaraisten kohteiden eläinsuojelutarkastukset tekee virka-aikana valvontaeläinlääkäri. Mikäli hän on estynyt, niin tarkastuksen tekevät praktikkoeläinlääkärit. Joissain tapauksissa eläinsuojelutarkastus tehdään yhdessä terveystarkastajan kanssa. Hevostallitarkastuksia tehdään välillä yhteistyössä ympäristövalvonnan kanssa, joka samalla tarkastaa lantala-asiat ja jätelain mukaiset asiat. Myös poliisia käytetään tälläkin hetkellä apuna osalla tarkastuksista. Läänineläinlääkäreiltä pyydetään apua vaikeimmissa tapauksissa.

Kunnalle ei ole velvollisuutta järjestää päivystystä virkatehtävien hoitoa varten. Mikäli kunnassa ei ole päivystävää virkaeläinlääkäriä, on eläinsuojelulain nojalla toimivaltainen viranomaisen poliisi. Päivystysaikana kiireelliset eläinsuojelutapaukset hoitaa poliisi tai mahdollisuuksien mukaan päivystävä praktikkoeläinlääkäri. Sujuvaa yhteistyötä poliisin kanssa eläinsuojelutapauksissa tehdään sekä virka- että päivystysaikana.

Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia tehdään tehtyjen ilmoitusten perusteella. Valvontaeläinlääkäri harkitsee ammattitaitonsa perusteella onko ilmoituksen perusteella syytä tehdä tarkastus. Mikäli jo ilmoituksen perusteella käy ilmi, että asia ei ole eläinsuojelulain mukainen, niin ilmoittaja ohjataan ottamaan yhteyttä oikeaan tahoon.

Eläinsuojeluilmoitusten kiireellisyys arvioidaan ilmoitusta vastaanotettaessa. Kiireellisiksi luokitellut tarkastukset tehdään tapauksesta riippuen viimeistään 3 vuorokauden kuluessa ja ei-kiireellisiksi luokiteltujen tapausten käsittely aloitetaan viimeistään 14 vuorokauden kuluttua ilmoituksen saapumisesta.

Mikäli hygieenikkoeläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri havaitsevat tarkastuksillaan mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen vaatimusten laiminlyöntejä, ilmoittavat he niistä mahdollisimman nopeasti aluehallintovirastolle. Laiminlyönnit voivat liittyä muihinkin asioihin kuin eläinsuojeluun.

Eläinsuojelulain ilmoitusvelvollista toimintaa harjoittavien toimijoiden kartoitusta tehdään jatkuvasti. Aluehallintovirastolla on tiedot niistä toimijoista, jotka ovat osanneet tehdä ilmoituksen ammattimaisesta toiminnastaan aluehallintovirastolle. Ammattimaisen toiminnan valvontaan ei ole niin paljon resursseja kuin toiminta vaatisi (vuosittainen tarkastus), sillä epäilyilmoitukset työllistävät valvontaeläinlääkäriä huomattavasti. Suurin osa ammattimaisesta toiminnasta toimialueella on hevostalleja. Luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa valvotaan niissä puitteissa kuin pystytään.

Eläinsuojelulain 44 § mukaisissa kiiretoimenpiteissä eläimelle voidaan hankkia hoitoa muualta tai hoitaja taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita taikka, jos se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teurastettavaksi taikka myydä huutokaupalla tai käyvästä hinnasta muuten. Pieneläinten osalta ympäristökeskuksella on sopimus eläinhoitolan kanssa, joka järjestää niille tilapäisen hoitopaikan. Suurelainten kohdalla toimintatapa harkitaan tapauskohtaisesti. Suurelaimia kuljettavia kuljetusyriytyksiä on saatavilla alueella.

Mikäli eläinkuljetusten reittisuunnitelmiin liittyviä tarkastuksia tulee tehtäväksi toimialueella, tekee tarkastukset ja niihin liittyvät toimenpiteet ensisijaisesti valvontaeläinlääkäri. Praktikkoeläinlääkärit auttavat valvontaeläinlääkäriä tarvittaessa.

5.11 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EU) N:o 142/2011 edellyttävät, että sivutuotteita käytävillä, käsittelevillä, varastoivilla ja hävittävillä laitoksilla ja toimijoilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Valvontaviranomaiset määrätään sivutuotelaisissa 517/2015.

Kunnaneläinlääkärit valvovat Eviran vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaisesti hyväksymään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita sekä osaa Eviran hyväksymistä tai rekisteröimistä laitoksista. AVI:lla ei ole valvonnan toimeenpanotehtäviä, vaan ne ohjaavat valvontasuunnitelman toteutumista alueellaan. (Sivutuotelaki 517/2015, 6 luku ja 49 §)

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy toimialueellaan sivutuoteasetuksen mukaiset polttolaitokset, rinnakkaispolttolaitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla ja väliasteenlaitokset, joissa varastoidaan tai esim. suolataan, jäädytetään tai lajitellaan käsittelemättömiä sivutuotteita. Kunnaneläinlääkäri rekisteröi tekniset laitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön, tilarehustamot, keräyskeskukset silloin, kuin ne eivät sijaitse teurastamon yhteydessä sekä toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin. Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset on ilmoitettava välittömästi aluehallintovirastoon ja Eviraan.

Kunnaneläinlääkäri valvoo hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita. Kunnaneläinlääkäri valvoo myös Eviran hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia, kuten käsittelylaitoksia, lemmikkieläinten ruokia valmistavia laitoksia ja rehusekoittamoita. Tarkastukset on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan tekemään ennalta ilmoittamatta. Evira määrittelee vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa kunkin laitostyyppin osalta riskinarviointiin perustuen ne laitokset nimeltä, jotka Eviran ja kunnaneläinlääkäriin on vuoden aikana vähintään tarkastettava. Valvonnan teema ja painopiste voi vaihdella vuosittain. Mikäli valvontavuoden aikana todetaan tarkastuksen tarve jollakin suunnitelman ulkopuolisella laitoksella, tarkastus tehdään suunniteltujen tarkastusten lisäksi. Kunnaneläinlääkärit toimittavat valvontaan liittyvät tarkastuskertomukset mahdollisimman nopeasti tarkastuksen jälkeen tiedoksi AVI:in ja Eviraan. Mikäli tarkastuksella todettua puutetta ei saada poistettua kehotuksilla ja joudutaan käyttämään sivutuotelain mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja, pakkokeinopäätökset toimitetaan AVI:in ja Eviraan.

Sivutuotelaitosten ja –toimijoiden valvonnan tekee valvontaeläinlääkäri Eviran ja Aluehallintoviraston ohjeiden mukaisesti. Valvontaeläinlääkäri käsittelee myös haaskojen käyttöön liittyvät ilmoitukset ja tekee tarkastukset sekä tekee tarkastukset silloin, kun epäillään, että raatoja hävitetään säädösten vastaisesti keräilyalueella.

5.12 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Muita kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella. Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on kuitenkin järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkäriin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet. Hyötyeläimiä eivät lain perustelujen mukaan ole seura-, harrastus- tai kilpailutoiminnassa käytettävät eläimet.

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina.

Eläinlääkintähuoltolaki rajaa asiakspiirin ulkopuolelle kiireettömän hoidon osalta esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen omistajat, joiden virallinen kotikunta on muualla. Laki ei kuitenkaan estä tarjoamasta palveluja myös muille kuin oman kunnan asukkaille tai yhteisöille, jos resurssija on riittävästi eivätkä ulkopuolisille annetut palvelut heikennä oman kunnan asukkaiden palvelujen

saatavuutta. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella palvelut järjestetään so-pijakuntien asukkaiden kotieläimille.

Kunta ei ole velvollinen järjestämään peruseläinlääkäripalvelua muille kotieläimille kuin hyöty-eläimille niiltä osin, kun yhteistoiminta-alueella olevat yksityiset eläinlääkärit tai eläinlääkäriase-mat tyydyttävät palveluiden kysynnän. Kunnan on omassa eläinlääkintähuollon suunnitelmas-saan osoitettava, että yksityisiä eläinlääkäripalveluja on määrällisesti ja laadullisesti riittävinä ja keskeytyksettä saatavissa, jos kunta ei itse järjestä peruseläinlääkäripalvelua kaikille koti-eläimille. Toiminta-alueen vastaanotoilla ei tarjota perustason ylittäviä palveluja

Erityisesti hevosten suhteen jako hyötyeläimiin ja ei-hyötyeläimiin voi olla ongelmallinen ja tul-kinnanvarainen. Käytännössä kunnan on syytä varautua tuottamaan peruseläinlääkäripalvelu kaikille alueensa hevosille, jos varmuutta yksityisestä palvelutarjonnasta ei ole.

Eläinlääkintähuoltolain perusteluissa on hyötyeläimiksi luokiteltu matkailuelinkeinoon liittyvät rekikoirat, ratsastuskouluissa pidettävät hevoset, viranomaistoiminnassa käytettävät eläimet, opaskoirat sekä sellaiset alkutuotannon elinkeinotoimintaan liittyvät eläimet, jotka ovat ammat-timaisen toiminnan jatkumisen takaamiseksi pääsääntöisesti korvattavissa toisella samanarvoi-sella eläimellä.

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelli-seen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottoti-loissa tai eläinsuojissa (ElHL 3 §). Lain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläi-mistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojelullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

5.13 Puhelinneuvonta, terveyden- ja sairaanhoito, lopetus ja todistukset

Suurelaimet hoidetaan tilakäynneillä eläintenpitopaikoissa. Pieneläimiä varten on Keski-Uuden-maan ympäristökeskuksen toiminta-alueella kolme kunnallista eläinlääkärin vastaanottoa: Jär-venpään Kyrölässä, Tuusulan Hyrylässä ja Nurmijärven Kirkonkylällä. Vastaanotot palvelevat Tuusulan, Nurmijärven, Järvenpään ja Keravan asukkaita, jotka voivat käyttää valitsemaansa vas-taanottoa. Mäntsälän kunnan asukkaita palvelee vastaanotto Tuotantoeläinsairaalan yhtey-dessä.

Vastaanottojen yhteystiedot löytyvät Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen internetsivuilta. Hyrylän vastaanoton puhelinaika on klo 8-10.30, Nurmijärven puhelinaika 8-10.30 ja Järvenpään vastaanoton ajanvarauksia otetaan vastaan klo 8-15 välillä. Mikäli eläinlääkäri tai pieneläinhoi-taja on estynyt vastaamaan puhelimeen toimenpiteen takia, on puhelinvastaajassa viesti toimin-taohjeista kiireellisissä sairastapauksissa. Mäntsälässä puhelinaika on klo 8-9, jonka jälkeen pu-helut ohjautuvat päivystysnumeroon.

Kiireellisen eläinlääkäriavun palvelu asiakkaille turvataan jättämällä jokaiseen päivään riittävästi aikaa ns. akuuttipotilaille. Akuuttiaikojen määrä vastaanotottain määritellään eläinlääkintähuol-lon yhteisissä palaverissa ja sitä voidaan muuttaa tarpeen mukaan. Akuuttipotilaiden ajat an-netaan pääasiallisesti saman aamun ajanvarauksessa ko. päivälle.

Muina aikoina kuin kiireellisille eläinlääkäriavulle varattuina aikoina eläinlääkärit tekevät esim. kirjallisia töitä tai ottavat vastaan ajanvarauksella asiakkaita. Keski-Uudenmaan praktikkoeläinlääkärit tarjoavat peruseläinlääkäripalveluita kaikille kotieläimille. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa, hoitotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä.

Peruseläinlääkäripalvelua suunnataan ennen kaikkea ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämisessä. Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastraatiot sekä koirien kastraatiot ovat normaalia peruseläinlääkäripalvelua kuten myös märehittäjien, sikojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot. Kotieläinten ja eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy peruseläinlääkäripalveluun.

Kunnan velvollisuus ei kuitenkaan ole järjestää eläinlääkäriä praktiikkatehtäviin, joissa vaaditaan erityispätevyyttä tai -koulutusta. Eläinlääkäriin järjestäminen nautojen, sikojen tai hevosten keinosiemennysasemille tai eläinten kuntouttamiseen tähtäviin yrityksiin ei myöskään kuulu kunnalta vaadittavan peruseläinlääkintähuollon piiriin. Lemmikkieläinten keinosiemennystoiminta ei sisälly lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen omilla vastaanotoilla virka-ajan puhelut eivät ole maksullisia palveluita. Mäntsälässä ajanvarausaika klo 8-9 on asiakkaalle ilmainen ja sen jälkeen soittamisesta peritään asiakkaalta maksu.

5.14 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on järjestettävä peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva sekä sikatiloille Sikava. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueen nauta- tai sikatiloilla terveydenhuoltosopimuksia on sekä kunnaneläinlääkäriin että muiden kuin kunnaneläinlääkäreiden kanssa. Terveydenhuoltopalvelut järjestyvät kysyntää vastaavasti. Tiloja on alueella vähän ja kunnaneläinlääkäriin kanssa tehtyjä sopimuksia on alle kymmenen. Terveydenhuoltopalvelujen kysyntä ei tule tulevaisuudessa kasvamaan tilojen lukumäärän vähetessä.

Helsingin yliopiston kanssa tehtyyn sopimukseen Mäntsälän eläinlääkäripalveluista sisältyy myös terveydenhuoltotyö.

5.15 Yksityinen palvelutarjonta

Keski-Uusimaa sijaitsee lyhyen matkan päässä pääkaupunkiseudulta ja Päijät-Hämeestä, joten yksityisiä pieneläinklinikoita ja hevosklinikoita on alueella paljon. Myös yksityisiä, jatkuvasti auki

olevia ja päivystäviä pieneläinlääkäriasema on Vantaalla sekä Hattulassa. Yksityisiä pieneläinklinikoita on Keravalla kolme, Järvenpäässä kolme, Nurmijärvellä kolme, Tuusulassa kolme ja Mäntsälässä yksi. Tuusulassa on lisäksi yksi yksityinen eläinlääkäri, joka tarjoaa palveluita sekä pien- että suurelaimille. Nurmijärvellä on yksityinen eläinlääkäriyitys, joka tarjoaa palveluita nautoille ja ainakin kaksi eläinlääkäriä, jotka tekevät kotikäyntejä pieneläimille ja hevosille. Lisäksi alueella käy yksityisiä kiertäviä hevospraktikoita muualta lähiympäristöstä. Hyvinkään Hevossairaalaan ja Yliopistollisen eläinsairaalan hevosklinikalle on lyhyt matka. Yliopiston Mäntsälän tuotantoeläinsairaalaan voi virka-aikana lähettää läheteellä vaativaa hoitoa tai leikkaushoitoa tarvitsevia tuotantoeläimiä. Hevosille ei ole päivystysaikana muuta päivystävää hevosklinikkaa kuin Yliopistollinen eläinsairaala ja sinne tarvitaan lähete.

5.16 Kiireellinen eläinlääkäriapu, keskitetty yhteydenottopalvelu ja virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina (EHL 13 §).

Kiireelliseen eläinlääkäriapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet. Kiireellistä eläinlääkäriapua ovat muun muassa nautojen poikimahalvaushoidot, hevosten konservatiiviset ähkyhoidot, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat sekä sokin hoito, synnytysapu ja eläimen hengen pelastamiseksi välttämättömät kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkäriskoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottoiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Keisarinleikkaus täytyy pystyä suorittamaan koirille, kissoille ja märehitijöille, ellei leikkausta tarvitsevia potilaita pystytä nopeasti lähettämään riittävän lähellä sijaitsevaan jatkohoitopaikkaan.

Pieneläinten luunmurtumissa on suoritettava välttämätön immobilisaatio. Kotieläinten ja eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopettaminen eläinsuojelullisin perustein kuuluu kiireelliseen eläinlääkäriapuun. Kiireellisen eläinlääkäriavun tavoitteena on ensiaputyypin toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja.

Kunnan on järjestettävä päivystyspalvelu virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriapua varten yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella.

Seutukunnilla tarkoitetaan alueiden kehittämissä (602/2002) tarkoitettuja seutukuntia ja maakunnilla maakunnista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (147/1999) tarkoitettuja maakuntia. Eläinlääkintähuoltolain edellyttämien päivystysalueiden muodostaminen on kunnille pakollista, ja aluehallintovirastoilla on merkittävä rooli uuden päivystysaluejaon toteuttamisen ohjaamisessa. Tavoite on päivystysten organisoiminen vähintään maakunnan kokoisilla alueilla. Seutukuntatasoa voidaan soveltaa siirtymävaiheen ratkaisuna ja poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Kiireellinen eläinlääkäriapu on päivystysalueella järjestettävä siten, että kotieläimiä, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkärin vastaanotolle, ja kotieläimiä, jolle annettava eläinlääkäriapu edellyttää eläinlääkärin käyntiä eläimenpitopaikassa, hoitaa pääasiassa eri henkilökunta. Tästä vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa päivystysalueella, jonka eläintiheys on pieni tai jossa sellaisten kotieläinten, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkärin vastaanotolle, osuus kaikista päivystysalueella pidettävistä kotieläimistä on vähäinen tai se on muusta erityisestä syystä perusteltua (ElhL 13 §).

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella kiireellinen eläinlääkäriapu virka-aikana annetaan kuntien vastaanotoilla ja Mäntsälän osalta ostopalveluna Tuotantoeläinsairaalan vastaanotolla. Päivystysaikana Helsingin yliopisto vastaa Mäntsälän päivystyspalveluista ja Järvenpää, Nurmijärvi, Kerava sekä Tuusula muodostavat päivystysalueen. Päivystäviä eläinlääkäreitä on neljä. Päivystyksiä tekevät suurelta osin ulkopuoliset päivystäjät, jotka ovat päivystyksen ajan virkasuhteessa kuntaan.

Päivystyksen eriyttämistä pien- ja suurelajiin ei ole koettu tarpeelliseksi, sillä suurelajiin kaikista päivystysaikaisista potilaista on n. 14 % Hyötyeläinten kiireellinen päivystysaikainen hoito on pääasiassa ensisijaista pieneläinten hoitoon verrattuna tapauksesta riippuen. Kiireellistä apua tarvitsevat pieneläimet voi ohjata ottamaan yhteyttä yksityisiin eläinlääkäriasemiin silloin, kun kunnallinen eläinlääkäri hoitaa kiireellistä apua tarvitsevaa suurelajinta. Yksityisiä eläinlääkäriasemia on useampia alle sadan kilometrin päässä ympäristökeskuksen vastaanotoilta. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ja ympäröivän seudun alueella tuotantotilojen määrä on suhteellisen pieni, joten jos päivystys on eriytetty, niin päivystysalueiden yhdistäminen naapurikuntien kanssa tulee johtamaan pinta-alaltaan suuriin suurelajin päivystysalueisiin, jolloin kiireellisen avun saanti voi heikentyä. Toisaalta vastaavalla alueella pieneläinten määrä on suuren väestöpohjan ansiosta niin suuri, että sen hoitamiseen ei riitä enää yksi päivystävä eläinlääkäri. Toistaiseksi kaikkien eläinten kiireellinen eläinlääkäriapu on pystytty järjestämään praktikoiden toimesta sekä virka-aikana että päivystysaikana.

Keskitetty yhteydenottopalvelu on ympäristökeskuksen toimialueella otettu käyttöön vuoden 2013 alusta. Päivystysaikana asiakkaat soittavat vain yhteen numeroon, joka yhdistyy aina päivystävälle eläinlääkärille. Mikäli eläinlääkäri on estynyt vastamaasta puhelimeen toimenpiteen takia, voi yhteydenottopyynnön jättää puhelinvastaajaan. Soittaminen päivystysnumeroon on asiakkaalle maksullista.

Kunnalle ei ole velvollisuutta järjestää päivystystä virkatehtävien hoitoa varten. Mikäli kunnassa ei ole päivystävää virkaeläinlääkärinä, on eläinsuojelulain nojalla toimivaltainen viranomaispoliisi. Keski-Uudenmaan päivystävä virkaeläinlääkäri voi ehtiessään hoitaa eläinsuojelutehtävän päivystyksessä ja ainakin antaa neuvontaa poliisille.

Päivystys helposti leviävien eläintautien varalta on valtakunnallinen läänineläinlääkäripäivystys. Kaksi läänineläinlääkärinä päivystää aina samanaikaisesti ja kummankin toimialueena on koko Suomi. Kulloinkin päivystävän läänineläinlääkärin saa tietää Eviran puhelinvastaajasta. Päivystävä läänineläinlääkäri voi ohjata kunnaneläinlääkärin toimiin eläintautitapauksessa.

5.17 Ajanvaraus, saatavuus sekä palautteen kerääminen ja valitusten käsittely

Praktiikkatehtäviä ei ole sitovasti jaettu eläinlääkärien kesken, vaan kaikki hoitavat tarvittaessa kaikkia tehtäviä. Eläinlääkäreillä on kuitenkin mahdollisuus osaamisensa ja kiinnostuksensa mukaan painottaa hoitotyötään tiettyihin eläinryhmiin tai sairauksiin. Työtehtävien painotuksesta on sovittu eläinlääkintähuollon päällikön kanssa. Päivystyksissä kaikki praktikot hoitavat kaikkia eläimiä.

Kahden vastaanoton osalta ajanvarauksen hoitaa pieneläinhoitaja ja yhdellä vastaanotolla eläinlääkäri tekee ajanvarauksen itse omasta halustaan. Jokaiseen päivään on ajanvarausaikojen lisäksi jätetty tilaa kaikille eläinlääkäreille kiireellistä apua tarvitseville potilaille. Kiireellistä apua tarvitsevat potilaat luokitellaan kiireysasteen mukaisesti ja tapauksesta riippuen aika annetaan samaksi päiväksi tai seuraavan päivän aikana tai ajankohdasta riippuen ohjataan päivystykseen. Vuonna 2015 on otettu käyttöön nettiajanvaraus osalla vastaanotoista. Netistä voi varata ajan ennalta määritettyihin ei-kiireellisiin toimenpiteisiin.

Eläinlääkärin tavoitettavuus on pääasiassa hyvä. Kiireisissä tapauksissa voi jättää vastaajan viestin puhelinajan jälkeenkin. Mäntsälässä puhelut ohjautuvat ajanvarauksen jälkeen maksulliseen päivystysnumeroon.

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus on melko hyvä ja etäisyys tiloille kohtuullinen. Toiminta-alueen kunnat eivät subventoi sairaskäyntien ja terveydenhuoltokäyntien matkoista johtuvia kustannuksia. Ei-kiireellisille potilaille sairaudenhoitoon liittyvä sairaskäynti- tai vastaanottoaika järjestyy pääosin viikossa tai kahdessa. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat tietyt leikkaukset eivät kaikki aina järjesty alle kolmen viikon. Pääosa asiakkaista saa palvelun alle 50 km:n etäisyydeltä, kiireellinen eläinlääkäriapu järjestyy pääosin 3 tunnin sisällä 90 % tapauksista ja päivystysaikana matka pitopaikkaan/vastaanotolle on alle 100 km

Ympäristökeskuksella on palautesivu kotisivuillaan, jossa voi antaa palautetta ympäristökeskuksen eri osa-alueilta. Lisäksi palautetta voi antaa eläinlääkintähuollon päällikölle sekä hoitaneelle eläinlääkärille. Mikäli asiakas kokee hoitovirheen tapahtuneeksi eläimensä osalta, ohjataan häntä viemään omalla kustannuksellaan asia käsiteltäväksi Eläinlääkintävahinkojen arviolautakuntaan. Mahdolliset korvaukset käsitellään erikseen arviolautakunnasta saatuun lausuntoon perustuen. Tapauksesta riippuen on asiakkaan mahdollista olla yhteydessä myös Eviraan tai aluehallintovirastoon. Kunnan työntekijät ovat vakuutettu itsensä ja tekemänsä työn osalta. Vakuutukset ja niiden sisältö hallitaan kunnan konsernipalveluissa.

5.18 Toimitilat ja välineresurssit

Eläinlääkärivastaanotot sijaitsevat Järvenpäässä osoitteessa Neilikkakatu 20 C, 04420 Järvenpää, Nurmijärvellä osoitteessa Toreenintie 6, 01900 Nurmijärvi ja Tuusulassa osoitteessa Koskenmäenpolku 4 B 2, 04300 Tuusula. Mäntsälässä vastaanotto sijaitsee Tuotantoeläinsairaalassa osoitteessa Leissantie 41, 04920 Saarentaus.

Tuusulan, Nurmijärven ja Järvenpään vastaanottojen varustelu on kohtuullinen peruseläinlääkäripalveluita varten. Suurelänpraktiikan varusteet ovat vähäisemmät kuin pienelänpraktiikassa. Suurelänvarusteista osa on eläinlääkärien omia. Vastaanottojen välimatkat ovat lyhyet, jolloin vastaanottojen ja niiden välineiden käyttöä voidaan ohjata ajanvarauksella. Pieneläinten ultraäänilaitte ja inhalaatioanestesia on yhdellä vastaanotolla, jossa työskentelee kaksi eläinlääkärää. Vastaanotoilla ei ole autotallia. Järvenpäässä autolle on lämmitystolppa. Tuusulan vastaanotolle ei pysty sellaista rakentamaan. Välinehuoltoa varten on kohtuulliset tilat vastaanotoilla. Tuusulan vastaanotolla yöpymismahdollisuudet päivystäjälle ovat huonot. Järvenpäässä ja Nurmijärvellä on paremmat tilat. Kaikilla vastaanotoilla käy siivooja päivittäin. Eläinlääkärit huolehtivat itse vanhentuneiden lääkkeiden ja käytettyjen neulojen toimittamisesta asianmukaiseen käsittelyyn.

Lääkkeille on asianmukaiset säilytystilat ja huumausaineet on lukittavissa kaapeissa. Vastaanotoilla on pakastimet raatojen säilyttämistä varten. Eläinlääkärit ovat tehneet sopimukset tuhkasyrityksen kanssa, joka tyhjentää pakastimet sovitun aikataulun mukaisesti.

Yhteistoiminta-alueella ei ole kunnaneläinlääkärien käytettävissä hevosten pakkopilttuuta tai muuta tilaa hevosten hoitamista varten.

Kaikilla eläinlääkäreillä on käytössä asianmukaiset atk-välineet.

Mäntsälän vastaanotto sijaitsee Tuotantoeläinsairaalan yhteydessä ja on osa Yliopistollista eläinsairaala. Vastaanottotilat ja välineet ovat asianmukaiset ja riittävät peruseläinlääkäripalvelujen antamiseksi.

5.19 Ostopalvelu

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ostaa ostopalveluna eläinlääkäripalvelut virka- ja päivystysaikana mäntsäläläisille Helsingin yliopistolta. Sopimus on voimassa vuoden 2021 loppuun.

Sopimuksen mukaisesti palveluntuottaja perii asiakkailta enintään tarjousasiakirjaan liitetyn hinnaston mukaiset asiakasmaksut. Palveluntuottajalla on oikeus sopimuskauden aikana muuttaa hintaa palvelun yleistä kustannuskehitystä vastaavasti. Palveluntuottajan on toimitettava asiakasmaksujen muutosilmoitus tilaajalle kirjallisesti vähintään kaksi kuukautta ennen hinnanmuutoksen voimaantuloa. Palveluntuottajan on esitettävä tilaajalle asianmukainen selvitys kustannusten kehityksestä ja hinnanmuutoksen syistä. Jos hinnanmuutoksesta ei päästä yksimielisyyteen, on tilaajalla oikeus purkaa sopimus.

Palveluntuottaja huolehtii siitä, että palvelun sisältö ja laatu ovat tilaajan laatiman tarjouspyynnön ja palveluntuottajan tarjouksen mukaisia koko sopimuskauden. Tilaajalla on oikeus seurata asiakastytytyväisyyttä. Tilaajalla on oikeus käydä tutustumassa palveluntuottajan toimintaan ja toimipaikkaan milloin tahansa sopimuskauden aikana. Palveluntuottajan tulee pitää kirjaa asiakasreklamaatioista ja raportoida ne Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle kolmannesvuosittain.

5.20 Seuranta, arviointi ja raportointi

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontasuunnitelma hyväksytään kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Yhteisen valvontasuunnitelman osana on luontevaa hyväksyä myös eläinlääkintähuollon suunnitelma, vaikka eläinlääkintähuolto ei sitä erityisesti edellytä. Kunta päivittää eläinlääkintähuollon suunnitelmansa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Kunta arvioi suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja laatii siitä arviointiraportin. On suositeltavaa, että raportin hyväksyy asianomainen lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, joka myös käsittelee korjaustoimenpiteitä. Hyväksytty raportti lähetetään aluehallintovirastolle maaliskuun loppuun mennessä.

Ympäristökeskus tilastoi vuositasolla hoidettujen potilaiden määrät virka- ja päivystysaikana suur- ja pieneläinten osalta. Tilastointi tehdään eläinten kotikunnittain. Lisäksi tilastoidaan eläinsoojelukäyntien määrä.

Viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot (esim. eläinsoojelutarkastuskertomukset ja –päätökset, tautiepäilyt, valvontatöiden laskut) toimitetaan niistä vastuussa olevan tahon toimesta asianomaiselle viranomaiselle.

Eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa ohjelmassa vuosille 2015-2019 määritellyt painopistealueet otetaan kunnan toiminnassa huomioon.

Keski-Uudenmaan
YMPÄRISTÖKESKUS